

MINISTERSTWO
ROZWOJU

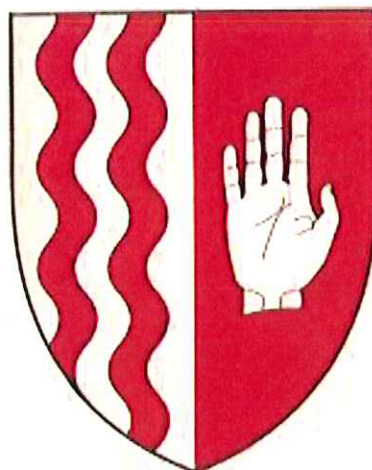

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brodnica na lata 2017-2023

Sierpień 2019 r

Projekt jest realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej,
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

Dokument: Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brodnica na lata 2017-2023

Zamawiający: Gmina Brodnica
ul. Mazurska 13
87-300 Brodnica

Wykonawca: Dorfin Grant Thornton Frąckowiak Sp. z o.o. Sp. k.
ul. Głowackiego 20
87-100 Toruń
T +48 56 657 55 91
F +48 56 475 45 47
www.GrantThornton.pl
Member of Grant Thornton International Ltd

Spis treści

Wstęp.....	5
1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	8
2. Uproszczona diagnoza Gminy Brodnica.....	11
3. Obszar zdegradowany gminy	17
4. Obszar rewitalizacji gminy.....	24
5. Diagnoza obszaru rewitalizacji.....	26
5.1 Dzierżno	26
5.2 Gortatowo	29
5.3. Kruszyнки.....	32
5.4 Sobieszno	36
5.5 Szymkowo.....	39
6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	42
7. Cele rewitalizacji i kierunki działań	43
8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych	45
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.....	50
9.1 Koncepcja projektów zintegrowanych.....	50
9.2 Komplementarność problemowa	51
9.3 Komplementarność przestrzenna	52
9.4 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	53
9.5 Komplementarność źródeł finansowania.....	53
9.6 Komplementarność międzyokresowa	53
10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji	54
10.1 Interesariusze rewitalizacji.....	54
10.2 Partycypacja społeczna na etapie diagnozowania i programowania	54
10.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania.....	56
11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	58
12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.....	60
13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian.....	64
14. Ocena oddziaływania na środowisko.....	66
Załączniki	67
Spis map.....	72
Spis schematów.....	72

Spis tabel.....	72
Spis wykresów.....	73
Spis załączników.....	73

Wstęp

Rewitalizacja, czyli proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony jest na podstawie **programu rewitalizacji**. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i infrastrukturalnej. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z funduszy unijnych. Taką funkcję spełnia Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brodnica na lata 2017-2023.

Ramy prawne dla przeprowadzenia rewitalizacji wyznaczają „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” zatwierdzone przez Ministra Rozwoju.

W perspektywie finansowej 2014-2020 rewitalizacja dotyczy, zarówno **terenów miejskich, jak i wiejskich**. Głównym jej celem jest trwale podniesienie **jakości życia** na obszarze zdegradowanym. Kierunki działań rewitalizacyjnych wyznacza Krajowa Polityka Miejska 2023, która wskazuje, że w obecnym okresie programowania 2014-2020 rewitalizacja nie może być postrzegana, tak jak do tej pory, jedynie jako remont, modernizacja czy odbudowa. Powinna ona **łączyć działania w sposób kompleksowy** tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Istotne jest, aby **projekty społeczne stanowiły punkt wyjścia i były nieodłącznym elementem procesów rewitalizacyjnych**. W obecnej perspektywie finansowej nie dopuszcza się realizacji tylko i wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Projekty te będą mogły zostać zrealizowane w ramach szerszej koncepcji, uzupełniająco do działań społecznych tzw. „miękkich”. Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest **partycypacja społeczna**, obejmująca przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, przez których rozumie się mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

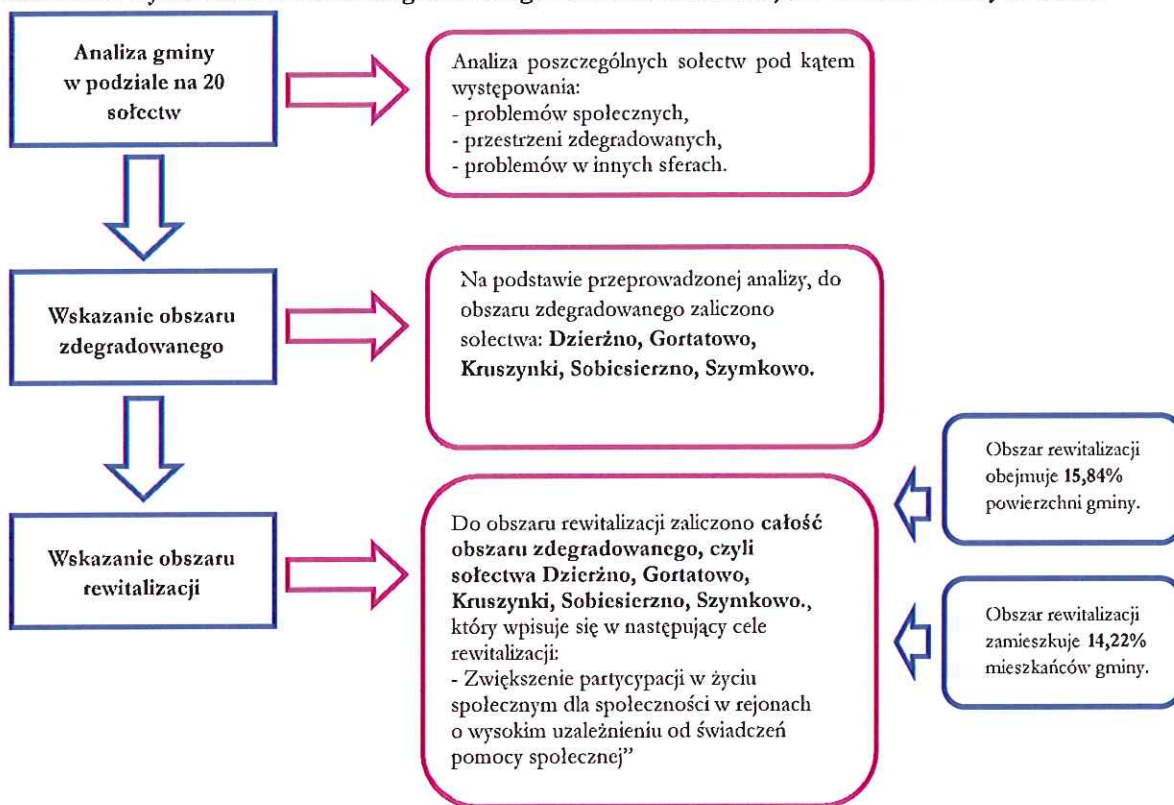
Obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto występuje na nim co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji wyznacza się jako całość lub część obszaru zdegradowanego i opracowuje dla niego lokalny program rewitalizacji. Gmina Brodnica planuje prowadzenie działań rewitalizacyjnych i chce pozyskać na ten cel środki unijne. W związku z tym konieczne stało się opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, zawierającego w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Sposób wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w Gminie Brodnica przedstawia poniższy schemat.

Schemat 1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze Gminy Brodnica

Źródło: Opracowanie własne

1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z zapisami „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. Ponadto wykazuje on powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższym schemacie.

Schemat 2. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poziom regionalny	Poziom lokalny
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Strategia Rozwoju Gminy Brodnica na lata 2016-2025
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Brodnickiego	
Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność - Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Według Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywizacja społeczno-gospodarcza na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa. LPR jest zgodny z następującymi priorytetami Strategii: nowoczesne społeczeństwo, modernizacja przestrzeni wsi i miast, konkurencyjna gospodarka oraz kierunki działań: rozbudzenie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast. Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ład u przestrzennego. LPR wpisuje się w określone w Strategii kierunki rozwoju gdyż również zakłada podjęcie kompleksowych działań, które przyczynią się do rozwoju obszarów wiejskich zarówno pod kątem społecznym, jak i przestrzennym.
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-	Misją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Pomorskiego do roku 2020	<p>mieszkańców w życiu społecznym.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu, ▪ Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych, ▪ Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym.
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Powiatu Brodnickiego	<p>W Strategii ORSG Powiatu Brodnickiego zdefiniowano 5 celów strategicznych:</p> <p>I. Rozwój innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki</p> <p>II. Nowoczesna oferta edukacyjna odpowiadająca potrzebom rynku pracy</p> <p>III. Wzmocnienie integracji społecznej i dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do sytuacji demograficznej</p> <p>IV. Ochrona dziedzictwa kulturowego regionu i promocja walorów przyrodniczych</p> <p>V. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury technicznej</p> <p>Działania rewitalizacyjne zaplanowane w LPR wpisują się w cel strategiczny nr III.</p>
Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność - Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania Pojezierze Brodnickie”	<p>Gmina Brodnica jest jedną z dziewięciu gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Pojezierze Brodnickie”.</p> <p>Lokalny Program Rewitalizacji stanowi uszczegółowienie kwestii dotyczących rewitalizacji poruszanych w LSR i wpisuje się w następujące cele ogólne i szczegółowe LSR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel ogólny 2 - Wzrost konkurencyjności obszaru LSR oraz podniesienie jakości życia mieszkańców <p>Cel szczegółowy - Rozwój obszaru poprzez inwestycje drogowe oraz na obszarach rewitalizowanych i poprawę dostępności do infrastruktury rekreacyjno – sportowo - kulturowej</p> <p>Przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nowoczesne obiekty użyteczności publicznej (sportowe, turystyczne, kulturowe), - Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturowej. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel ogólny 3 - Wzrost umiejętności mieszkańców obszaru LSR poprzez rozwój działań edukacyjnych między innymi na obszarach rewitalizowanych <p>Cel szczegółowy - Podniesienie poziomu kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p>Przedsięwzięcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców obszaru LSR - Uczestnictwo w doskonaleniu zawodowym. <p>LPR bezpośrednio przyczynia się do osiągnięcia wskaźników wskazanych w LSR w rozdziale V. Cele i wskaźniki, co potwierdza zwrata w LPR lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w ramach działania 11.1 i 7.1 RPO.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia Rozwoju Gminy Brodnica na lata 2016-2025	<p>W Strategii Rozwoju Gminy Brodnica wstępnie wytypowano obszary problemowe wymagające rewitalizacji, które zostały uszczegółowione na etapie delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji. Tak więc LPR stanowi doprecyzowanie zapisów wynikających ze Strategii. Wśród celów operacyjnych i kierunki działań na lata 2016-2025 w Strategii, wyodrębnione następujące, które realizuje LPR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cel: Aktywne i solidarne społeczeństwo: <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ułatwiać osobom bezrobotnym podwyższanie kwalifikacji zawodowych poprzez udział w kursach i szkoleniach, na których organizację pozyskamy wsparcie ze środków zewnętrznych, w tym unijnych. - Wspierać osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym w dążeniu do uzyskania przez nie samodzielności ekonomicznej

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
	<p>lub odzyskania wiary w swe sily.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Umożliwiać mieszkańcom udział w szkoleniach i programach mających na celu zwiększanie stopnia oraz poprawę umiejętności korzystania z Internetu w tym e-usług publicznych, na organizację których pozyskane będzie wsparcie ze środków zewnętrznych, w tym unijnych. - Organizować lub wspierać organizację spotkań integracyjnych dla mieszkańców służących promocji gminy, podczas których promowane będą również solidarne postawy osób lub instytucji, albo inne działania służące budowaniu solidarności między ludźmi. <p>▪ Cel: Rewitalizacja obszarów zdegradowanych: Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dokonać analizy obszarów, które mogą być zdegradowane i opracować dla nich gminny program rewitalizacji. - Podjąć działania, w wyniku których nastąpi poprawa infrastruktury społecznej, kulturalnej i rekreacyjnej na obszarach wymagających rewitalizacji, w celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz podniesienia konkurencyjności tych obszarów.
<p>Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych</p>	<p>W Strategii wskazano dwa cele strategiczne, z którymi zgodny jest LPR:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie sprawnego systemu pomocy społecznej zapewniającego pomoc oraz wsparcie rodzinom i osobom potrzebującym – m. in. walka z ubóstwem, rozwijanie nowych form pomocy, kształtowanie pożądanych postaw społecznych. ▪ Integracja środowiska lokalnego na potrzeby rodzin i osób – m. in. wspieranie i dążenie do pełnej integracji osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, zapobieganie bezradności i motywowanie do aktywizacji zawodowej. <p>LPR jest zgodny z powyższymi celami ponieważ również przewiduje podjęcie działań z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej celem wsparcia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>

Źródło: *Opracowanie własne*

2. Uproszczona diagnoza Gminy Brodnica¹

Położenie geograficzne i podział administracyjny

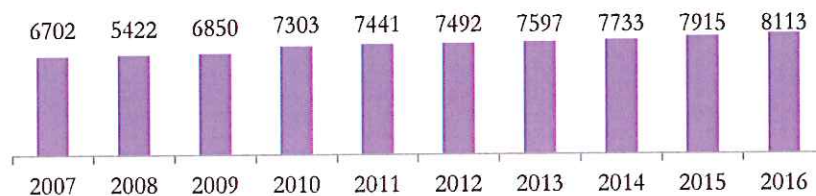
Gmina Brodnica jest położona w centralnej części powiatu brodnickiego i wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Terytorium gminy stanowi część Pojezierza Brodnickiego, Doliny Drwęcy i Wysoczyzny Dobrzyńskiej. **Gmina okala miasto Brodnicę, w którym mieści się siedziba władz samorządowych.** Gmina Brodnica graniczy z następującymi gminami: w obrębie powiatu brodnickiego z miastem Brodnicą i gminami: Bobrowo, Zbiczno, Brzozie, Bartniczka, Górzno, Świdziebna i Osiek, w obrębie powiatu rypińskiego z gminą Wąpielsk. Obszar gminy Brodnica zajmuje powierzchnię 12 668 ha, co stanowi 12,818% powierzchni powiatu brodnickiego i 0,70% powierzchni województwa kujawsko-

pomorskiego. Gmina Brodnica zalicza się do **gmin średnich** w powiecie brodnickim i **regionie pod względem powierzchni i gęstości zaludnienia**, natomiast **pod względem liczby mieszkańców jest najliczniejszą gminą wiejską**. Strukturę gminy tworzy 20 sołectw.

Sfera społeczna

W 2016 r. gminę Brodnica zamieszkiwało 8 113 osób (z czego 49,32% stanowiły kobiety), a średnia gęstość zaludnienia obszaru wynosiła 64 os./km² (znacznie mniejsza niż w województwie - 116 os./km²). Na przestrzeni ostatnich 10 lat **liczba mieszkańców wzrosła**. W 2016 r. w porównaniu z 2007 r. liczba ludności wzrosła o 21,05%. W okresie ostatnich 10 lat **przyrost naturalny w gminie był zawsze dodatni**, podobnie jak w powiecie brodnickim. Pod tym względem gmina wypada korzystanie na tle województwa, gdzie w ostatnich latach (2015-2016) notuje się ujemny przyrost naturalny. Wzrost liczby ludności gminy jest wynikiem **napływu mieszkańców z terenów miejskich** (głównie z miasta Brodnicy) oraz **rozwoju budownictwa indywidualnego** (rocznie Urząd Gminy Brodnica wydaje około 150 decyzji o warunkach zabudowy). Gmina Brodnica cechuje się **największą dynamiką wzrostu liczby ludności w powiecie brodnickim**.

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Brodnica

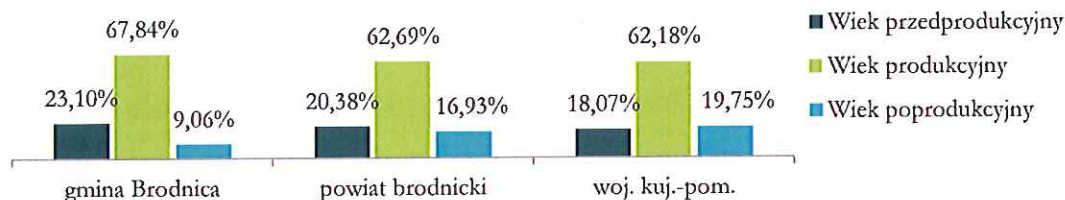
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica (za rok 2016r.) oraz danych GUS BDL.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze gminy wynosił w 2016 r. **9,06%** i był znacznie niższy niż udział osób wieku przedprodukcyjnym (23,10%). Natomiast stosunek

¹ Diagnoza została opracowana na podstawie danych pochodzących z Urzędu Gminy Brodnica, PUP w Brodnicy oraz GUS BDL.

ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym wynosi **13,35%** i tym samym jest korzystniejszy niż w powiecie brodnickim (27%) i w województwie (31,77%). **Trendy demograficzne panujące w gminie są korzystniejsze** niż sytuacja w powiecie i w województwie. Poniższy wykres świadczy o tym, że mieszkańcy gminy są społeczeństwem stosunkowo młodym, przez co również wskaźnik obciążenia demograficznego jest korzystny.

Wykres 2. Struktura demograficzna w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica oraz danych GUS BDL (dot. powiatu i województwa)

Na koniec 2016 r. w gminie było zarejestrowanych **261 osób bezrobotnych**. **Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze gminy wynosił 4,74%** i był o 1,51 p. p. **niższy niż w powiecie brodnickim (6,25%)**, oraz o 2,86 p. p. **niższy niż w województwie (7,6%)**. W 2016 r. 105 osób pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy, a 69 osób powyżej 24 miesięcy. Stosunek osób pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym to 1,91%, natomiast udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na obszarze gminy wynosi 26,43%, co oznacza, że w gminie istnieje **problem długotrwałego bezrobocia**.

W 2016 roku na terenie gminy **z pomocy społecznej korzystało 968 osób**. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem wynosiła w 2016 r. **11,93%** i **tym samym była wyższa niż w województwie w 2015 r. – 9,66%** (brak danych za rok 2016) i **nieznacznie wyższa niż w powiecie brodnickim w 2015 r. – 11,12%** (brak danych za rok 2016). Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem gminy wynosił 11,93%, natomiast udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie gospodarstw domowych na terenie gminy kształtował się w tym czasie na poziomie 13,75%. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku był bardzo niski i wynosił zaledwie 1,49%. **Najczęstszymi powodami kwalifikującymi do pomocy są:** ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba. Z pomocy korzystają również osoby z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, z powodu uzależnień, potrzeby ochrony macierzyństwa. Mimo licznych działań wciąż dużym problemem jest **nadużywanie alkoholu**, świadczy o tym rosnąca liczba odnotowanych nietrzeźwych kierowców i założonych „Niebieskich kart” (wzrost w 2015 r. w porównaniu do lat 2014-2013). Na terenie gminy nie funkcjonuje żadna przychodnia opieki zdrowotnej. Mieszkańcy gminy korzystają z przychodni i gabinetów oraz Szpitala Powiatowego w Brodnicy.

System oświatowy w gminie Brodnica tworzą: Szkoła Podstawowa w Gorczenicy, Szkoła Podstawowa w Gortatowie, Szkoła Podstawowa w Szabdzie, Gimnazjum w Szczuce. Na terenie gminy nie ma przedszkola publicznego. Funkcjonują natomiast przedszkola niepubliczne i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. Wg danych GUS w 2015 r. **poziom objęcia edukacją przedszkolną dzieci 3-5 letnich wynosił 50,4%** i **był niższy niż w powiecie brodnickim (68,6%) i w województwie (77,6%)**. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym została oparta o wyniki **sprawdzianu szóstoklasisty**. Wynik średni gminy w każdym z badanych lat był **wyższy niż wyniki osiągnięte w województwie**. Podobnie kształtował się przeciętny wynik z 3 ostatnich lat.

Tabela 3. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w latach 2014-2016

	2014	2015*	2016*	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2014	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2015	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2016	Przeciętny wynik z 3 lat
gmina Brodnica	64%	69%	64%	102%	101%	102%	66%
Woj. kuj.-pom.	63%	68%	63%	-	-	-	65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku

*Średni wynik z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Najważniejszą instytucją, której obowiązkiem jest zapewnienie bezpieczeństwa i porządku na terenie gminy jest Komenda Powiatowej Policji w Brodnicy, przy czym gmina nie posiada własnego posterunku policji i podlega pod Rewir Dzielnicowych w Brodnicy. W 2016 r. na terenie gminy Policja odnotowała **413 interwencji z powodu zakłócania miru domowego** (97 interwencji) i **porządku publicznego** (316 interwencji). Stosunek tych interwencji względem ogółu gospodarstw domowych (1047 gospodarstw domowych w gminie) na terenie gminy wyniósł 39,45% (dla porównania na terenie miasta Brodnicy w 2015 r. wskaźnik ten wyniósł 49,34%²).

Gmina Brodnica organizuje co roku wiele imprez lokalnych i ponad lokalnych, takich jak: dożynki, konkursy i festiwale. Gmina wspiera także działalność zespołów muzycznych: „Karbowanie”, „Szczupanki” i „Czerwone Korale” oraz działalność Koła Gospodyń Wiejskich. Na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna w Szczuce pełniąca funkcję samorządowej instytucji kultury. Najważniejszymi imprezami organizowanymi przez Bibliotekę są: Gminny Przegląd Palm Wielkanocnych i Biesiada Kulturalna Seniorów. Na terenie gminy działają trzy ochotnicze straże pożarne. Działania w zakresie sportu prowadzone są na terenie gminy przez Urząd Gminy, szkoły, uczniowskie kluby sportowe (w tym: UKS „Maraton”, UKS „Piaś” i UKS „Korcza”), ochotnicze straże pożarne oraz tzw. „podwórkowe” aktywne grupy osób z gminy tworzące drużyny seniorów, młodzików oraz dzieci i młodzieży szkolnej grające w piłkę nożną oraz uprawiających różne dyscypliny. Na terenie gminy są organizowane również liczne imprezy sportowe.

Sfera gospodarcza

Gmina Brodnica jest gminą o dominującej funkcji rolniczej, gdzie produkcja przemysłowa stanowi margines i jest funkcją uzupełniającą. W strukturze użytków gruntowych przeważają użytki rolne, które w 2015 r. stanowiły 66,90 % ogólnej powierzchni. Na terenie Gminy Brodnica przeważają małe gospodarstwa rolne do 5 ha, w 2015 r. było ich aż 545, co stanowi ponad 55% wszystkich gospodarstw rolnych należących do osób fizycznych. Większość osób prowadzących takie niewielkie gospodarstwa rolne pracuje jeszcze dodatkowo poza rolnictwem. Z roku na rok struktura użytków gruntowych gminy ulega zmianom. W ciągu ostatnich 10 lat ogólna powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o 172 ha. Notuje się za to duży rozwój terenów mieszkaniowych i przemysłowych.³ Według danych Urzędu Gminy Brodnica w 2016 r. na terenie gminy działało 347 podmiotów gospodarczych osób fizycznych. **Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 6,3 i tym samym był niższy niż w powiecie brodnickim (9,4) i w województwie kujawsko-pomorskim (10,9).** Najwięcej bo aż 30% (103 firmy) wszystkich podmiotów funkcjonuje w sołectwie Karbowo. Według danych za 2016 r. w gminie były 582 podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON, zaś w powiecie brodnickim było 5 964 firmy, w związku z czym **przedsiębiorstwa zarejestrowane na terenie gminy stanowiły 9,76% wszystkich przedsiębiorstw. Dominują mikroprzedsiębiorstwa** liczące do 9 pracowników, które stanowią 95,19%

² Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Brodnicy na lata 2017-2023.

³ Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Brodnica na lata 2016-2025.

wszystkich przedsiębiorstw (554 firmy). W grupie firm liczących od 10 do 49 pracowników działa 26 przedsiębiorstw. Są także 2 firmy zatrudniające powyżej 50 pracowników. Wskaźnik podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie jest niższy niż w powiecie brodnickim i w województwie. Według danych GUS na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba przedsiębiorstw znacznie wzrosła – 73,21% (z 336 w 2007 r. do 582 w 2016 r.).

Tabela 4. Podmioty gospodarcze w 2016 r.

	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Pozostała działalność	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
gmina Brodnica	582	20	156	406	72	6,3
powiat brodnicki	5 964	212	1 570	4 182	76	9,4
woj. kuj.-pom.	194 099	4 299	42 088	147 280	93	10,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i Urzędu Gminy Brodnica (dane dot. osób fizycznych prowadzących działalność w Gminie).

Sfera środowiskowa

Powierzchnię gminy Brodnica stanowią w **66,90% użytki rolne**. Pozostała jej część to lasy, grunty zabudowane i zurbanizowane oraz nieużytki. Przeważającą część gruntów ornych w gminie stanowią grunty klasy IV (46%) i klasy III (25%). Obszar gminy jest zasobny w wody powierzchniowe. Największą rzeką przepływającą przez jej teren jest Drwęca. W granicach gminy znajduje się także sześć jezior: Bachotek, Ostrów, Cielęta, Kominy, Niewierz i Szczuka. Na terenie gminy występują liczne obszary chronione, co świadczy o **bogactwie przyrodniczym gminy** (m. in. Brodnicki Park Krajobrazowy, rezerwy przyrody: Jar Grądowy Cielęta, Rzeka Drwęca, obszar chronionego krajobrazu „Dolina Drwęcy”, obszary Natura 2000: Bagienna Dolina Drwęcy, Dolina Drwęcy, korytarz ekologiczny Północno-Centralny oraz liczne pomniki przyrody). Na terenie gminy **nie notuje się większych problemów środowiskowych** stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Dzięki centralnemu położeniu gminy jej dostępność komunikacyjna jest dobra. Gmina posiada **dobrze rozwiniętą sieć dróg**, jednak część z nich jest w złym stanie technicznym i **wymaga modernizacji oraz poprawy jakości nawierzchni**. W granicach administracyjnych gminy, sieć dróg publicznych tworzą: droga krajowa nr 15 Trzebnica – Ostróda o długości na terenie gminy ok. 9.091 m, 3 odcinki dróg wojewódzkich: nr 543 Paparzyn – Szabda o długości na terenie gminy ok. 2.218 m, nr 544 Brodnica – Ostrolęka o długości na terenie gminy ok. 3.436 m, nr 560 Brodnica – Sierpc o długości na terenie gminy ok. 3.644 m oraz drogi powiatowe i gminne. Droga krajowa i drogi wojewódzkie charakteryzujące się największym natężeniem ruchu w przeważającej większości nie posiadają chodników, ani ścieżek rowerowych. Ogólna długość dróg wewnętrznych i gminnych wynosi 227 km. **Gmina posiada mało dróg publicznych trwale utwardzonych**. Obecnie 21 km dróg posiada nawierzchnię bitumiczną, 0,08 km betonową oraz 1,323 km z kostki betonowej. Pozostałe drogi posiadają nawierzchnię gruntową. Stan dróg gruntowych jest dobry, bitumicznych – średni⁴.

Gmina zarządza dwoma czynnymi stacjami uzdatniania wody zlokalizowanymi we wsi Szymkowo i Mszano, jedną pompownią wody znajdującą się we wsi Szczuka oraz rozdzielczą siecią wodociągową

⁴ Plan rozwoju sieci dróg gminnych w Gminie Brodnica na lata 2016 - 2030

o łącznej długości 176,7 km. Do sieci wodociągowej podłączonych jest 1857 nieruchomości. Negatywnym czynnikiem jest brak ujęcia wody w największej pod względem liczby mieszkańców miejscowości, tj. w Karbowie (1975 mieszkańców). Sieć wodociągowa w gminie stale się rozwija, co roku wykonywanych jest ponad 100 nowych przyłączy. Wzrost zużycia wody powoduje, że przestarzała infrastruktura przesyłowa wymaga modernizacji. W zakresie gospodarki kanalizacyjnej gmina zarządza 40 przepompowniami ścieków oraz 9 przepływomierzami i siecią kanalizacyjną o łącznej długości 57,7 km. Według danych gminy w gminie do kanalizacji podłączonych jest 610 nieruchomości, ponadto istnieje 267 przydomowych oczyszczalni i 1000 zbiorników wybieralnych (szamb). Wskaźnik skanalizowania gminy jest niski – tylko 33% nieruchomości podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej, a 14% posiada przydomowe oczyszczalnie. Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego i średniego ciśnienia. Dostęp do gazu ziemnego w gminie mają mieszkańcy miejscowości Karbowo. Ze względu na rozproszoną zabudowę i duże odległości od gazociągów magistralnych w większości rejonów gminy gazyfikacja jest nieuzasadniona ekonomicznie. Zaopatrzenie w ciepło nieruchomości znajdujących się na terenie gminy odbywa się głównie za pomocą indywidualnych źródeł ciepła. Jedynie na 2 osiedlach w Cielętach i w Karbowie istnieją lokalne sieci ciepłownicze. Ogólny stan techniczny obiektów budowlanych znajdujących się w zasobie gminy jest dobry. Posiadane budynki są poddawane sukcesywnym modernizacjom.⁵ Na terenie gminy występują liczne zabytki m. in.: kościoły, budynki mieszkalne i gospodarcze, parki i cmentarze. Obecnie na terenie Brodnicy znajduje się 207 obiektów objętych wojewódzką ewidencją zabytków. Ponadto w rejestrze zabytków znajdują się dwa grodziska i dwa stanowiska archeologiczne.

Wnioski

W sferze społecznej: Gmina Brodnica pod względem ludnościowym jest największą gminą wiejską w powiecie brodnickim. Cechuje się dodatnim przyrostem naturalnym i rosnącą liczbą mieszkańców. Do wzrostu liczby mieszkańców przyczynia się napływ ludności z miasta oraz rozwój budownictwa indywidualnego. Dynamika wzrostu liczby ludności należy do największych w powiecie brodnickim. Również trendy demograficzne prezentują się korzystnie – społeczeństwo gminy jest stosunkowo młode, a udział ludności w wieku poprodukcyjnym należy do bardzo niskich. Odsetek osób zarejestrowanych jako bezrobotne jest niższy niż w powiecie i w województwie. Problemem jest jednak długotrwałe bezrobocie. Skala świadczonej pomocy społecznej jest wyższa niż w powiecie i w województwie. Najczęściej przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba. Problemem jest również alkoholizm. Na terenie gminy nie funkcjonuje żadna przychodnia opieki zdrowotnej – potrzeby w tym zakresie zaspokajają placówki położone w mieście Brodnicy. W systemie oświatowym gminy nie występują przedszkola publiczne, a poziom objęcia edukacją przedszkolną należy do niskich. Z kolei jakość kształcenia na poziomie podstawowym kształtuje się lepiej niż przeciętnie w województwie. Poziom bezpieczeństwa w gminie jest wyższy niż na terenie miasta Brodnicy o czym świadczy niższy wskaźnik dotyczący interwencji policyjnych. W gminie co roku odbywa się wiele imprez lokalnych i ponad lokalnych, takich jak: dożynki, konkursy i festiwale, a także imprez sportowych. Prężnie działa Gminna Biblioteka Publiczna w Szczuce.

W sferze gospodarczej: Dominującą funkcją gminy jest funkcja rolnicza, a strukturze użytków gruntowych przeważają użytki rolne. Większość gospodarstw rolnych jest bardzo mała, więc nie mogą one stanowić jedyne źródła utrzymania. Zmiany w strukturze użytkowania gruntów uwidaczniają rozwój mieszkalnictwa i przemysłu. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców wyrażający się w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej jest niższy niż w powiecie i w województwie. W strukturze przedsiębiorstw dominują mikroprzedsiębiorstwa. Pozytywnym aspektem jest fakt, że z roku na rok liczba przedsiębiorstw w gminie rośnie.

⁵ Strategia Rozwoju Gminy Brodnica na lata 2016-2025

W sferze środowiskowej: W gminie nie występują istotne zagrożenia o charakterze środowiskowym. Przeważającą część gruntów ornych w gminie stanowią grunty klasy IV i klasy III. Gmina jest zasobna w wody powierzchniowe. Liczne ustanowione formy ochrony przyrody (m. in. Brodnicki Park Krajobrazowy, rezerwaty przyrody, obszary Natura 2000) świadczą o wyjątkowym bogactwie przyrodniczym gminy.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej: Gmina Brodnica znajdują się w zasięgu oddziaływania miasta Brodnica, które okala i w którym znajduje się siedziba gminy i większość instytucji publicznych. Dostępność komunikacyjna gminy dzięki centralnemu położeniu i rozwiniętej sieci dróg jest dobra. Gmina ma jednak bardzo mało odcinków dróg trwale utwardzonych, wiele dróg wymaga modernizacji oraz poprawy jakości nawierzchni. Przy drogach o największym natężeniu ruchu (droga krajowa i drogi wojewódzkie) istotnym zagrożeniem dla mieszkańców jest bardzo mała ilość chodników i ścieżek rowerowych. Istniejąca sieć wodociągowa jest stale rozwijana poprzez nowe przyłącza, jednak przestarzała infrastruktura przesyłowa wymaga modernizacji. Poziom skanalizowania i zgazyfikowania gminy jest niski, co jest pochodną m. in. rozproszonej zabudowy. W zakresie zaopatrzenia w ciepło dominują indywidualne źródła ogrzewania. Stan budynków znajdujących się w zasobie gminy jest zadowalający, poddawane są one sukcesywnym modernizacjom.

3. Obszar zdegradowany gminy

Obszarem zdegradowanym w gminie jest obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennie-funkcjonalnej i technicznej). Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju w odniesieniu do wartości dla całej gminy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic⁶.

Obszar zdegradowany w gminie Brodnica został wyznaczony zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Delimitację obszaru zdegradowanego przeprowadzono w oparciu o wskaźniki określone na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich.

Obszar gminy podzielono na 20 sołectw dla których przeprowadzano diagnozę mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego:

1. Cieleća	11. Mszano
2. Dzierżno	12. Niewierz
3. Gorczenica	13. Nowy Dwór
4. Gorczeniczka	14. Opalenica
5. Gortatowo	15. Podgórz
6. Karbowo	16. Sobiesierzno
7. Kominy	17. Szabda
8. Kozi Róg	18. Szczuka
9. Kruszynki	19. Szymkowo
10. Moczadła	20. Wybudowanie Michałowo

Punktem wyjścia do wyznaczenia obszarów zdegradowanych w gminie była analiza występowania problemów społecznych. W tym celu przeanalizowano następujące wskaźniki z listy wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich:

- Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym,
- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym,
- Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym,
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem,
- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.

Do wyliczenia powyższych wskaźników użyto danych statystycznych wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r., których źródłami były: Urząd Gminy Brodnica i Powiatowy Urząd Pracy w Brodnicy. Dane prezentują poniższe tabele.

⁶ Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Tabela 5. Ludność na terenie gminy Brodnica (wg stanu na dzień 31.12.2016 r.)

L. p.	Sołectwo	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba ludności ogółem
1.	Ciełeta	140	440	56	636
2.	Dzierżno	40	87	24	151
3.	Gorczenica	124	420	58	602
4.	Gorczeniczka	15	59	9	83
5.	Gortatowo	60	144	25	229
6.	Karbowo	491	1358	151	2000
7.	Kominy	45	116	11	172
8.	Kozi Róg	28	90	12	130
9.	Kruszynki	91	346	39	476
10.	Moczadła	112	315	32	459
11.	Mszano	76	201	43	320
12.	Niewierz	54	200	41	295
13.	Nowy Dwór	24	73	18	115
14.	Opalenica	34	89	10	133
15.	Podgórz	85	237	34	356
16.	Sobieszyno	35	90	15	140
17.	Szabda	168	446	57	671
18.	Szczuka	108	347	48	503
19.	Szymkowo	37	106	15	158
20.	Wybudowanie Michałowo	107	340	37	484
	Gmina Razem	18 74	5504	735	8113

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Tabela 6. Bezrobocie na terenie gminy Brodnica (wg stanu na dzień 31.12.2016 r.)

L. p.	Sołectwo	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 mies. i dłużej
1.	Ciełeta	34	9
2.	Dzierżno	5	4
3.	Gorczenica	28	13
4.	Gorczeniczka	3	1
5.	Gortatowo	5	1
6.	Karbowo	35	14
7.	Kominy	9	5
8.	Kozi Róg	3	0
9.	Kruszynki	15	7
10.	Moczadła	14	9
11.	Mszano	14	7
12.	Niewierz	11	4
13.	Nowy Dwór	7	2
14.	Opalenica	7	3
15.	Podgórz	7	2

L. p.	Sołectwo	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 mies. i dłużej
16.	Sobieszyno	5	2
17.	Szabda	27	8
18.	Szczuka	17	8
19.	Szymkowo	5	2
20.	Wybudowanie Michałowo	10	4
	Gmina Razem	261	105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy

Tabela 7. Pomoc społeczna na terenie gminy Brodnica (wg stanu na dzień 31.12.2016 r.)

L. p.	Sołectwo	Liczba osób w gosp. dom. korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny
1.	Cielęta	66	3
2.	Dzierżno	33	0
3.	Gorczenica	116	1
4.	Gorczeniczka	11	1
5.	Gortatowo	32	2
6.	Karbowo	142	4
7.	Kominy	39	2
8.	Kozi Róg	16	0
9.	Kruszynki	64	2
10.	Moczadła	80	4
11.	Mszano	45	0
12.	Niewierz	28	0
13.	Nowy Dwór	24	1
14.	Opalenica	26	0
15.	Podgórz	16	0
16.	Sobieszyno	20	1
17.	Szabda	93	2
18.	Szczuka	63	3
19.	Szymkowo	37	1
20.	Wybudowanie Michałowo	17	1
	Gmina Razem	968	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Poniżej przedstawiono matrycę wskaźników, które posłużyły do delimitacji obszaru zdegradowanego na terenie gminy Brodnica. Wartości wskaźników dla poszczególnych sołectw badano w odniesieniu do średniej wartości dla gminy. Kolorem czerwonym zaznaczono wskaźniki, których wartości kształtują się niekorzystnie w stosunku do średniej wartości dla gminy i tym samym ujawniają stan kryzysowy w danym sołectwie.

Tabela 8. Matryca wskaźników dla ujawnienia stanu kryzysowego

L. p.	Sołectwo	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku
1.	Cielęta	12,73%	7,73%	2,05%	10,38%	2,14%
2.	Dzierżno	27,59%	5,75%	4,60%	21,85%	0,00%
3.	Gorczenica	13,81%	6,67%	3,10%	19,27%	0,81%
4.	Gorczeniczka	15,25%	5,08%	1,69%	13,25%	6,67%
5.	Gortatowo	17,36%	3,47%	0,69%	13,97%	3,33%
6.	Karbowo	11,12%	2,58%	1,03%	7,10%	0,81%
7.	Kominy	9,48%	7,76%	4,31%	22,67%	4,44%
8.	Kozi Róg	13,33%	3,33%	0,00%	12,31%	0,00%
9.	Kruszynki	11,27%	4,34%	2,02%	13,45%	2,20%
10.	Moczała	10,16%	4,44%	2,86%	17,43%	3,57%
11.	Mszano	21,39%	6,97%	3,48%	14,06%	0,00%
12.	Niewierz	20,50%	5,50%	2,00%	9,49%	0,00%
13.	Nowy Dwór	24,66%	9,59%	2,74%	20,87%	4,17%
14.	Opalenica	11,24%	7,87%	3,37%	19,55%	0,00%
15.	Podgórz	14,35%	2,95%	0,84%	4,49%	0,00%
16.	Sobieszczno	16,67%	5,56%	2,22%	14,29%	2,86%
17.	Szabda	12,78%	6,05%	1,79%	13,86%	1,19%
18.	Szczuka	13,83%	4,90%	2,31%	12,52%	2,78%
19.	Szymkowo	14,15%	4,72%	1,89%	25,42%	2,70%
20.	Wybudowanie Michałowo	10,88%	2,94%	1,18%	3,51%	0,93%
	Srednia dla Gminy	13,35%	4,74%	1,91%	11,93%	1,49%

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z „Zasadami regionalnymi” do obszaru zdegradowanego zalicza się sołectwa spełniające jednocześnie następujące kryteria:

- **Kryterium 1.** Na terenie sołectwa identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami określonymi na liście wskaźników stanu kryzysowego dla obszarów wiejskich; jednocześnie wskaźniki te przyjmują w sołectwach wartości mniej korzystne niż średnia dla gminy.
- **Kryterium 2.** Na terenie sołectwa występują przestrzenie zdegradowane lub negatywne zjawiskach w przynajmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Kryterium 1:

Zgodnie z powyższą matrycą **co najmniej 2 problemy społeczne** mierzone wskaźnikami występują w sołectwach:

- Cielęta,
- Dzierżno,
- Gorczenica,
- Gorczeniczka,
- Gortatowo,
- Kominy,
- Kruszynki,
- Moczadła,
- Mszano,
- Niewierz,
- Nowy Dwór,
- Opalenica,
- Sobiesierzno,
- Szabda,
- Szczuka,
- Szymkowo.

Kryterium 2: Sołectwa, w których zdiagnozowano minimum 2 problemy społeczne zostały zbadane pod kątem występowania zjawisk problemowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę aktywizacji społecznej. Problemy w tym zakresie zdiagnozowano w następujących sołectwach:

- **Dzierżno** – brak infrastruktury aktywizacji społecznej.
- **Gortatowo** - Świetlica wiejska będąca jednym miejscem spotkań i aktywizacji wymaga remontu. Obecnie budynek, w którym znajduje się świetlica nie posiada ogrzewania przez co korzystanie z niego w okresie jesienno-zimowym jest bardzo utrudnione, nie jest możliwe prowadzenie w tym czasie zajęć, szkoleń czy spotkań w świetlicy. Budynek wymaga przeprowadzenia remontu w zakresie docieplenia ścian zewnętrznych i docieplenia stropodachu, wymiany i naprawy części posadzki i okładzin ściennych, wykonania elewacji, częściowej wymiany stolarki drzwiowej i okiennej. Bardzo ważną kwestią jest zamontowanie pieca oraz wykonanie instalacji c.o. i c.w.u. Również stan wyposażenia świetlicy jest nienajlepszy i wymaga doposażenia.
- **Kruszynki** – Świetlica wiejska w Bartnikach będąca jednym miejscem spotkań i aktywizacji wymaga remontu. Poza nią brak innych obiektów. Obecnie budynek, w którym znajduje się

świetlica nie posiada ogrzewania przez co korzystanie z niego w okresie jesienno-zimowym jest bardzo utrudnione, nie jest możliwe prowadzenie w tym czasie zajęć, szkoleń czy spotkań w świetlicy. W związku z powyższym bardzo ważną kwestią jest ogrzanie budynku poprzez zamontowanie grzejników, które zapewnią odpowiedni komfort cieplny użytkownikom obiektu. Również stan wyposażenia świetlicy jest nienajlepszy i wymaga doposażenia. Brakuje podstaw pozwalających na organizowanie wydarzeń i akcji dla dużej liczby osób tj. wyposażenie kuchni.

- **Sobiesierzno** – brak infrastruktury aktywizacji społecznej.
- **Szymkowo** – brak infrastruktury aktywizacji społecznej.

Do **obszaru zdegradowanego** na terenie gminy Brodnica zaliczono sołectwa: **Dzierżno, Gortatowo, Kruszynki, Sobiesierzno i Szymkowo**, gdyż jako jedyne spełniają zarówno kryterium 1 – na ich terenie identyfikuje się co najmniej 2 problemy społeczne mierzone wskaźnikami oraz kryterium 2 – na terenie sołectw występują problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę aktywizacji społecznej.

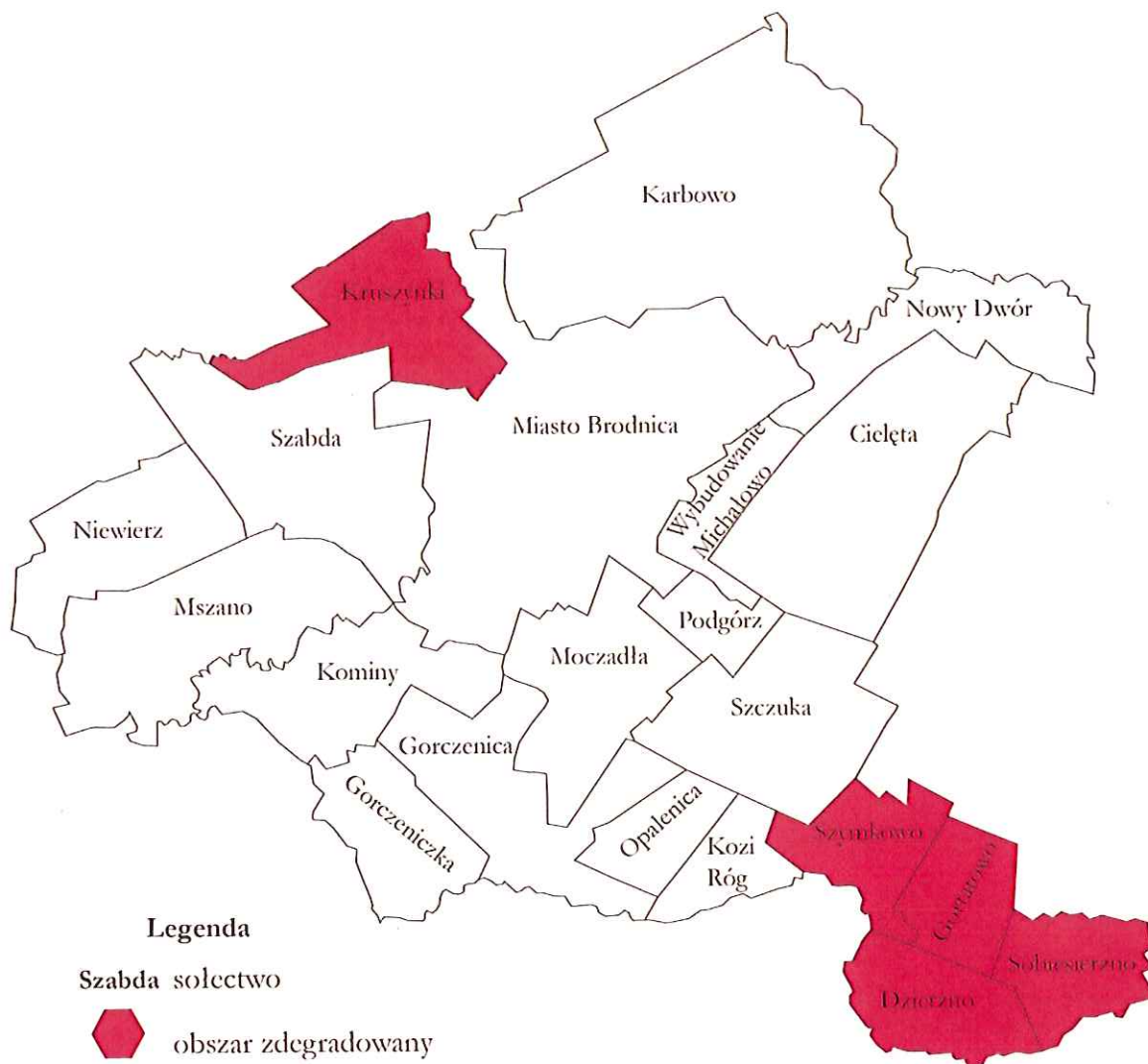
Tabela 9. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego na terenie gminy Brodnica

Obszar	Ludność	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców gminy	Powierzchnia (ha)	Udział w całkowitej powierzchni gminy
Dzierżno	151	1,86%	396	3,12%
Gortatowo	229	2,82%	331	2,61%
Szymkowo	158	1,95%	386	3,04%
Kruszynki	476	5,87%	543	4,28%
Sobiesierzno	140	1,73%	353	2,78%
Obszar zdegradowany	1 154	14,22%	2009	15,84%
Gmina	8 113	-	12687	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brodnica

Mapa 2. Obszar zdegradowany w gminie Brodnica

Źródło: Opracowanie własne

4. Obszar rewitalizacji gminy

W myśl „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów, których łączna powierzchnia nie będzie większa niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojskowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Obszarem rewitalizacji w gminie Brodnica objęto sołectwa **Dzierżno, Gortatowo, Kruszynki, Sobieszerno i Szymkowo**, które zostały wskazane jako obszar zdegradowany. Obszar rewitalizacji stanowi 15,84% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 14,22% jej mieszkańców.

Tabela 10. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji na terenie gminy Brodnica

Obszar	Ludność	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców gminy	Powierzchnia (ha)	Udział w całkowitej powierzchni gminy
Dzierżno	151	1,86%	396	3,12%
Gortatowo	229	2,82%	331	2,61%
Szymkowo	158	1,95%	386	3,04%
Kruszynki	476	5,87%	543	4,28%
Sobieszerno	140	1,73%	353	2,78%
Obszar rewitalizacji	1 154	14,22%	2009	15,84%
Gmina	8 113	-	12687	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brodnica

Obszar rewitalizacji spełnia jeden z celów rewitalizacyjnych wskazane w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”. Wybór celów został podyktowany stanem kryzysowym występującym na obszarze sołectw Dzierżno, Gortatowo, Kruszynki, Sobieszerno i Szymkowo. Dla wszystkich sołectw objętych rewitalizacją wybrano jeden **cel rewitalizacji**:

„Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej”.

Tabela 11. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej

Obszar rewitalizacji	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej - średnia dla gminy 11,93%	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących
Dzierżno	21,85%	Lokalny samorząd posiada listy intencyjne od Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć
Gortatowo	13,97%	
Kruszynki	13,45%	

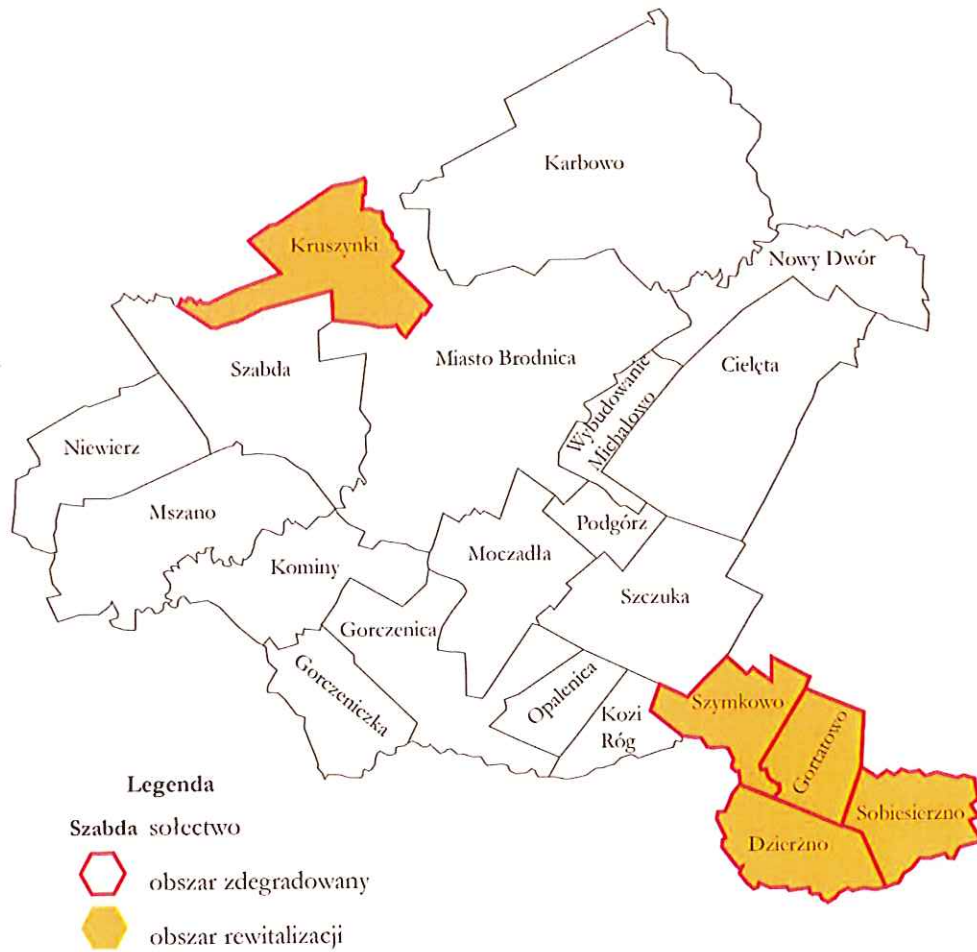

Sobiesierzno	14,29%	aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej.
Szymkowo	23,42%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brodnica

Zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na tle gminy przedstawia poniższa mapa.

Mapa 3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Brodnica

Źródło: Opracowanie własne

5. Diagnoza obszaru rewitalizacji

5.1 Dzierżno

Podstawowe informacje

Sołectwo Dzierżno składa się z jednej miejscowości o tej samej nazwie. Położone jest na południowym najdalej wysuniętym krańcu gminy Brodnica. Zajmuje powierzchnię ok. 396 ha. Dzierżno sąsiaduje z sołectwami Sobieszyno, Gortatowo i Szymkowo w gminie Brodnica oraz z sołectwami Kujawa i Szyrkowizna (gmina Osiek), Dzierżno i Rokitnica Wieś (gmina Świdziebno).

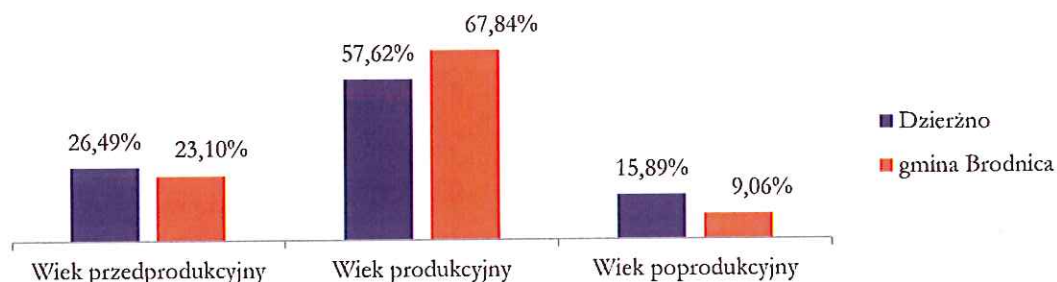
Sytuacja demograficzna

W 2016 r. sołectwo zamieszkiwało 151 osób, z czego 46,36% stanowiły kobiety, struktura ludności przedstawiała się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 26,49% - 40 osób,
- Ludność w wieku produkcyjnym: 57,62% - 87 osób,
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 15,89% - 24 osoby.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem sołectwa wynosi 26,49% i jest wyższy niż wskaźnik dla gminy Brodnica, gdzie wynosi on 23,10%. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 57,62% całej ludności sołectwa. Wskaźnik obciążenia demograficznego w sołectwie, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, wynosi 27,59%, a więc znacznie więcej niż przeciętnie w gminie (13,35%).

Wykres 3. Struktura wiekowa ludności w Dzierżnie w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

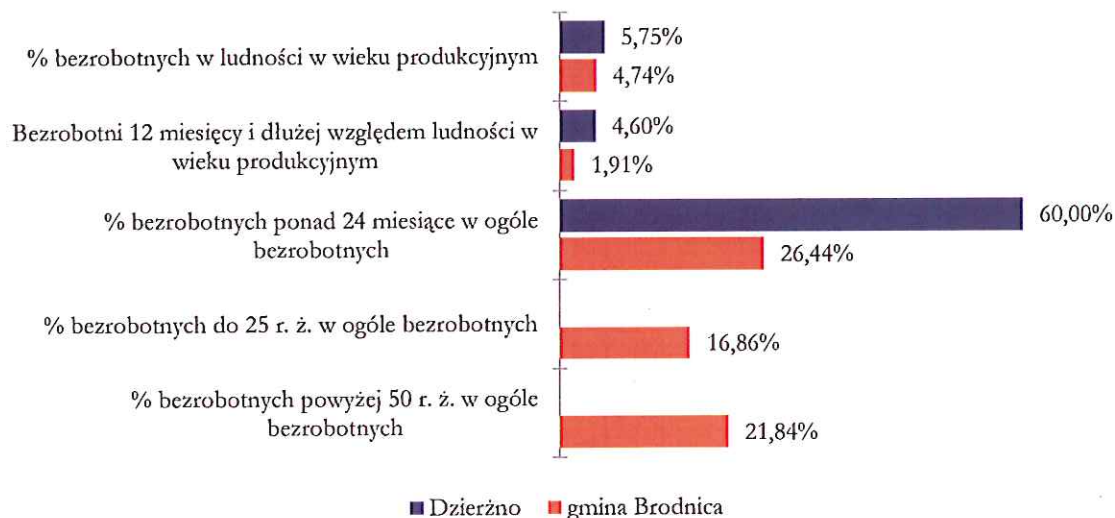
Gospodarka i rynek pracy

Na terenie sołectwa Dzierżno liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2016 r. wynosiła jedynie 2 i stanowiła jedną z najniższych ilości w gminie Brodnica.

W 2016 r. w Dzierżnie liczba bezrobotnych wynosiła 5 osób, z czego 4 osoby pozostawały bez pracy powyżej 12 miesięcy, a 3 powyżej 24 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym sołectwa kształtował się na poziomie 5,75% i był wyższy niż przeciętnie w gminie (4,74%). Wyższy niż w gminie jest także odsetek osób zarejestrowanych jako bezrobotne przez 12 miesięcy i dłużej oraz osób bezrobotnych powyżej 24 miesięcy.

Wykres 4. Struktura bezrobocia w Dzierżnie w 2016 r.

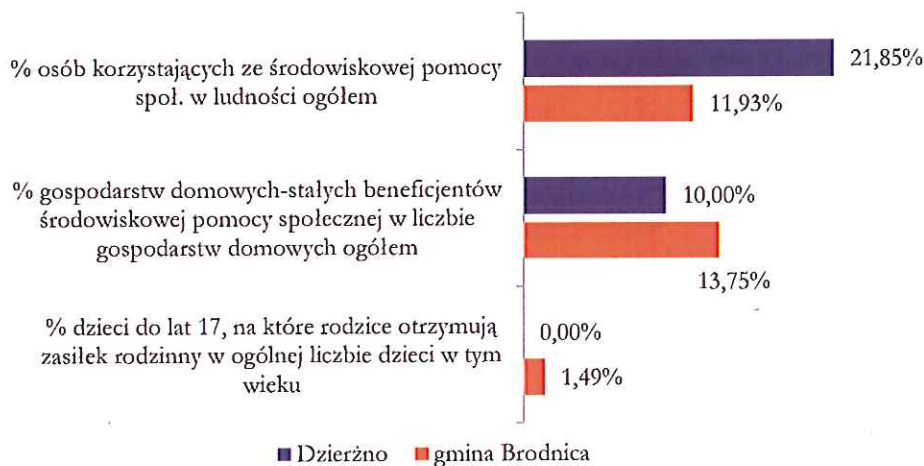

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Brodnicy

Pomoc społeczna

W 2016 r. w sołectwie Dzierżno ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystały 33 osoby. Jako stałych beneficjentów świadczeń zakwalifikowano 2 gospodarstwa domowe. Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 21,85% i był znacznie wyższy niż w gminie (11,93%).

Wykres 5. Skala korzystania z pomocy społecznej w Dzierżnie w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo publiczne w sołectwie Dzierżno zapewnia Komenda Powiatowa Policji zlokalizowana w Brodnicy. Oddalona jest ona od miejscowości Dzierżno o około 14 kilometrów. W sołectwie w 2016 r. odnotowano 1 interwencję z powodu zakłócania miru domowego i 5 interwencji z powodu zakłócania porządku publicznego. Stosunek tych interwencji względem ogólnej liczby

gospodarstw domowych w solectwie wyniósł 30% i tym samym był niższy niż przeciętnie w gminie (39,45%).

Edukacja

Uczniowie z solectwa Dzierżno uczęszczają do Szkoły Podstawowej im. Ziemi Michałowskiej w Gortatowie. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym mierzona wynikami sprawdzianu szóstoklasistów pokazuje, że uczniowie w tej szkole osiągają znacznie wyższe wyniki niż przeciętnie w gminie czy w województwie.

Tabela 12. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Dzierżnie

	2014	2015*	2016*	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2014	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2015	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2016	Przeciętny wynik z 3 lat
SP w Gortatowie	68%	80%	71%	108%	127%	113%	73%
gmina Brodnica	64%	69%	64%	102%	101%	102%	66%
Woj. kuj.-pom.	63%	68%	63%	-	-	-	65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku oraz danych Urzędu Gminy Brodnica

*Średni wynik z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Środowisko

Większość obszaru solectwa zajmuje tereny rolnicze, przeważają gleby brunatne i płowe, związane z obszarami wysoczyzn. Niewiele jest natomiast terenów leśnych. W miejscowości Dzierżno występują mokradła, które przyczyniają się do magazynowania wody deszczowej i roztopowej, a także wpływają na stosunki wodne i odpływ wód powierzchniowych.

Na terenie solectwa nie występują obszary ochronione. W Dzierżnie znajduje się za to park dworski typu krajobrazowego z XIX wieku ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Na obszarze rewitalizacji nie notuje się poważniejszych zagrożeń środowiskowych.

Infrastruktura

W solectwie brak jakiegokolwiek infrastruktury społecznej służącej na cele aktywizacji społecznej. Na infrastrukturę drogową w solectwie składa się droga powiatowa nr 1835C oraz drogi gminne. Większość zabudowań skupionych jest właśnie wzdłuż drogi powiatowej.

Na terenie solectwa brak sieci zbiorczej kanalizacji. Mieszkańcy korzystają ze zbiorników wybieralnych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Według danych Urzędu Gminy na terenie solectwa 40 nieruchomości podłączonych jest do sieci wodociągowej.

Zagospodarowanie przestrzenne

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brodnica na terenie solectwa Dzierżno wyróżniono następujące strefy polityki przestrzennej:

- Obszary zabudowanych wiejskich jednostek osadniczych wskazanych do przekształceń i uzupełnień zabudowy – obejmujące zainwestowane obszary, które pozwalają na dalszy rozwój zabudowy, stanowiący kontynuację dotychczas ukształtowanej struktury urbanistycznej.

5.2 Gortatowo

Podstawowe informacje

Sołectwo Gortatowo składa się z jednej miejscowości o tej samej nazwie. Położone jest na południowym krańcu gminy Brodnica. Zajmuje powierzchnię ok. 331ha. Gortatowo sąsiaduje z sołectwami Sobieszyno, Dzierżno i Szymkowo w gminie Brodnica oraz z sołectwami Komorowo i Jastrzębie (gmina Bartniczka).

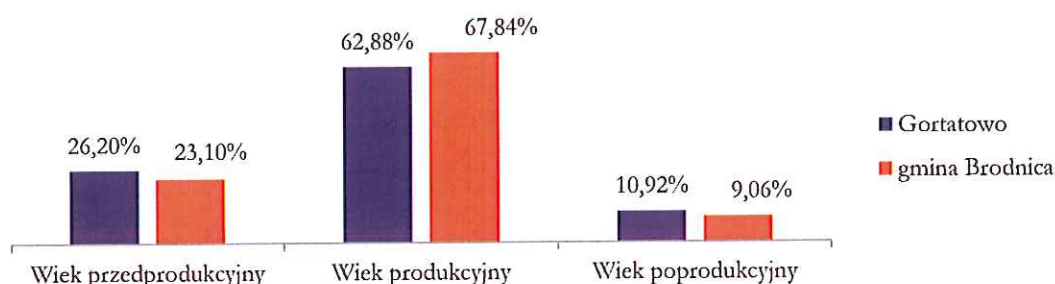
Sytuacja demograficzna

W 2016 r. sołectwo zamieszkiwało 229 osób, z czego 51,09% stanowiły kobiety, struktura ludności przedstawiała się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 26,20% - 60 osób,
- Ludność w wieku produkcyjnym: 62,88% - 144 osoby,
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 10,92% - 25 osób.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem sołectwa wynosi 26,20% i jest wyższy niż wskaźnik dla gminy Brodnica, gdzie wynosi on 23,10%. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 62,88% całej ludności sołectwa. Wskaźnik obciążenia demograficznego w sołectwie, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, wynosi 17,36%, a więc znacznie więcej niż przeciętnie w gminie (13,35%).

Wykres 6. Struktura wiekowa ludności w Gortatowie w 2016 r.

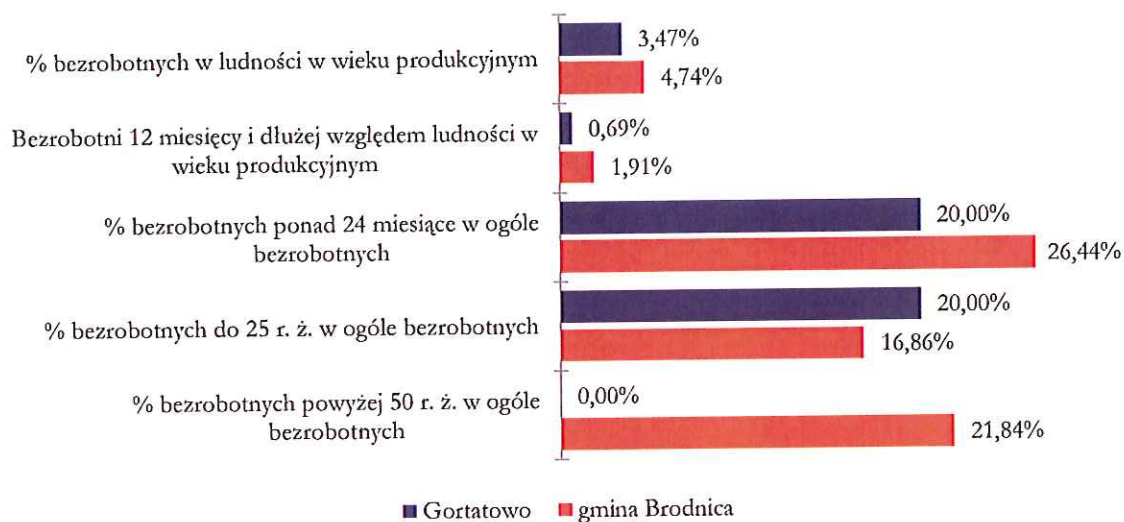
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Gospodarka i rynek pracy

Na terenie sołectwa Gortatowo liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2016 r. wynosiła 6. Tym samym wskaźnik przedsiębiorczości liczony jako liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 4,17, czyli nieco mniej niż przeciętnie w gminie (4,28).

W 2016 r. w Gortatowie liczba bezrobotnych wynosiła 5 osób, z czego 1 osoba pozostawała bez pracy powyżej 12 miesięcy i również 1 osoba powyżej 24 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym sołectwa kształtował się na poziomie 3,47% i był niższy niż przeciętnie w gminie (4,74%). Niższy niż w gminie był także odsetek osób zarejestrowanych jako bezrobotne przez 12 miesięcy i dłużej oraz osób bezrobotnych powyżej 24 miesięcy.

Wykres 7. Struktura bezrobocia w Gortatowie w 2016 r.

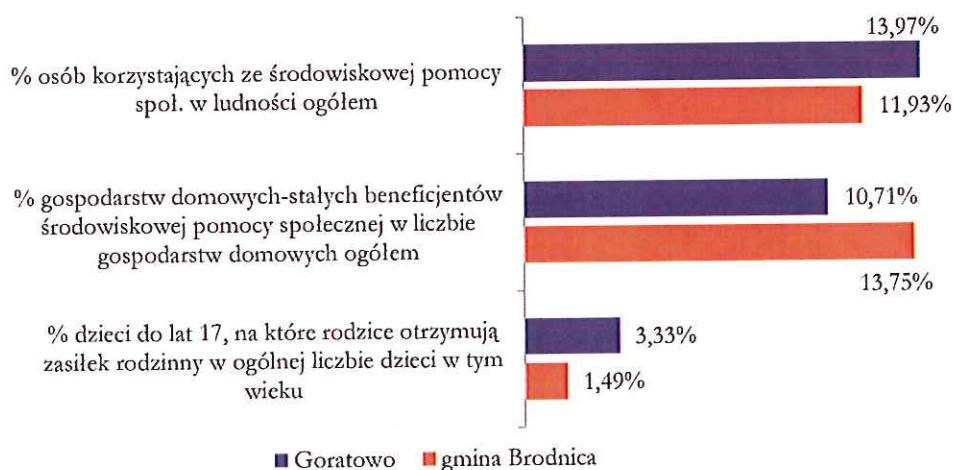

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Brodnicy

Pomoc społeczna

W 2016 r. w sołectwie Gortatowo ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystały 32 osoby. Jako stałych beneficjentów świadczeń zakwalifikowano 2 gospodarstwa domowe. Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 13,97% i był wyższy niż w gminie (11,93%). Wyższy niż w gminie był również udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – 3,33% wobec 1,49% w gminie.

Wykres 8. Skala korzystania z pomocy społecznej w Gortatowie w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo publiczne w sołectwie zapewnia Komenda Powiatowa Policji zlokalizowana w Brodnicy. Oddalona jest ona od miejscowości Gortatowo o około 11,5 km. W sołectwie w 2016 r. odnotowano 1 interwencję z powodu zakłócania miru domowego i 4 interwencje z powodu zakłócania

porządku publicznego. Stosunek tych interwencji względem ogólnej liczby gospodarstw domowych w sołectwie wyniósł 17,86% i tym samym był niższy niż przeciętnie w gminie (39,45%).

Edukacja

W Gortatowie znajduje się Szkoła Podstawowa im. Ziemi Michałowskiej, do której uczęszczają dzieci z terenu sołectwa. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym mierzona wynikami sprawdzianu szóstoklasistów pokazuje, że uczniowie w tej szkole osiągają znacznie wyższe wyniki niż przeciętnie w gminie czy w województwie.

Tabela 13. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Gortatowie

	2014	2015*	2016*	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2014	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2015	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2016	Przeciętny wynik z 3 lat
SP w Gortatowie	68%	80%	71%	108%	127%	113%	73%
gmina Brodnica	64%	69%	64%	102%	101%	102%	66%
Woj. kuj.-pom.	63%	68%	63%	-	-	-	65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku oraz danych Urzędu Gminy Brodnica

*Średni wynik z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Środowisko

Sołectwie cechuje się bardzo znikomym poziomem zalesienia. Większość terenu to pola uprawne. Przeważają gleby brunatne i płowe, związane z obszarami wysoczyzn. W Gortatowie znajduje się park podworski typu krajobrazowego ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Na terenie sołectwa nie występują obszary ochronione. Na obszarze rewitalizacji nie notuje się poważniejszych zagrożeń środowiskowych.

Infrastruktura

Na infrastrukturę społeczną znajdującą się na terenie sołectwa składa się: świetlica wiejska, szkoła podstawowa i boisko uniwersalne wielozadaniowe z nawierzchnią poliuretanową (do gry w piłkę nożną na zasadach piłki halowej, siatkówkę, koszykówkę).

Głównym miejscem spotkań i aktywizacji mieszkańców jest świetlica wiejska w Gortatowie. Obecnie budynek, w którym znajduje się świetlica nie posiada ogrzewania przez co korzystanie z niego w okresie jesienno-zimowym jest bardzo utrudnione, nie jest możliwe prowadzenie w tym czasie zajęć, szkoleń czy spotkań w świetlicy. Budynek wymaga przeprowadzenia remontu w zakresie docieplenia ścian zewnętrznych i docieplenia stropodachu, wymiany i naprawy części posadzki i okładzin ściennych, wykonania elewacji, częściowej wymiany stolarki drzwiowej i okiennej. Bardzo ważną kwestią jest zamontowanie pieca oraz wykonanie instalacji c.o. i c.w.u. Również stan wyposażenia świetlicy jest nienajlepszy i wymaga doposażenia.

Na terenie sołectwa brak sieci zbiorczej kanalizacji. Mieszkańcy korzystają ze zbiorników wybieralnych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Według danych Urzędu Gminy na terenie sołectwa 58 nieruchomości podłączonych jest do sieci wodociągowej. Przez sołectwo przebiegają drogi powiatowe nr 1835C i 1827C oraz drogi gminne.

Zagospodarowanie przestrzenne

Obiektem podlegającym ochronie konserwatorskiej, oprócz parku podworskiego, jest cmentarz rodowy z II połowy XIX wieku. W Gortatowie znajdują się też 4 stanowiska archeologiczne.

Gortatowo to sołectwo charakterze rolniczym, cechuje się znacznym rozdrobnieniem gospodarstw. Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brodnica na terenie sołectwa Gortatowo wyróżniono następujące strefy polityki przestrzennej:

- Obszary zabudowanych wiejskich jednostek osadniczych wskazanych do przekształceń i uzupełnień zabudowy – obejmujące zainwestowane obszary, które pozwalają na dalszy rozwój zabudowy, stanowiący kontynuację dotychczas ukształtowanej struktury urbanistycznej.

5.3. Kruszyнки

Podstawowe informacje

Sołectwo Kruszyнки zajmuje powierzchnię 543 ha. Położone jest w północno-środkowej części gminy Brodnica w bliskiej odległości od Jeziora Niskiego Brodno. Kruszyнки sąsiadują od wschodu z jeziorem Niskie Brodno znajdującym się w granicach administracyjnych Gminy Miasta Brodnicy, od zachodu z sołectwem Szabda, od północy i północnego zachodu z Drużynami i Kruszyńkami Szlacheckimi w gminie Bobrowo. W skład sołectwa wchodzi miejscowości Kruszyнки i Bartniki oraz osada Drużyny.

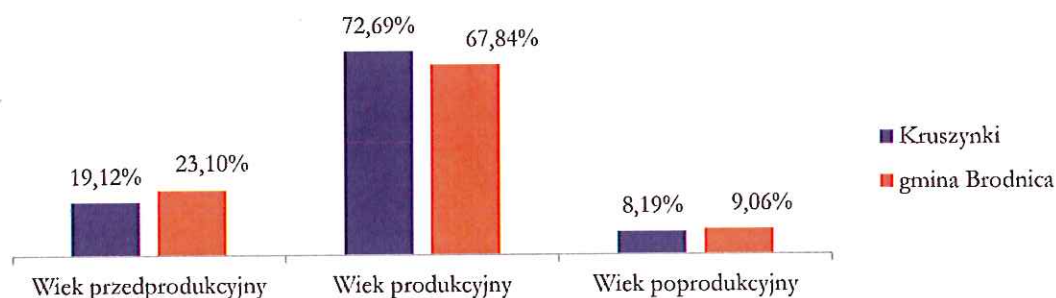
Sytuacja demograficzna

Sołectwo zamieszkuje 476 osób, z czego 48,53% stanowiły kobiety, struktura ludności przedstawiała się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 19,12% (91 osób),
- Ludność w wieku produkcyjnym: 72,69% (346 osób),
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 8,19% (39 osób).

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem sołectwa wynosi 19,12% i jest niższy niż wskaźnik dla gminy Brodnica, gdzie wynosi on 23,10%. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 72,69% całej ludności sołectwa. Wskaźnik obciążenia demograficznego w sołectwie, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, wynosi 11,27%, a więc mniej niż przeciętnie w gminie (13,35%).

Wykres 9. Struktura wiekowa ludności w Kruszyńkach w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Gospodarka i rynek pracy

Na terenie sołectwa liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2016 r. wynosiła 20. Jest to nie wielka ilość w skali gminy Brodnica, ponieważ stanowi jedynie 5,76% wszystkich firm. Wynika to z przeszłości historycznej miejscowości oraz z warunków sprzyjającym rozwojowi sektora rolniczego aniżeli sfery przemysłu.

W 2016 r. w Kruszynkach liczba bezrobotnych wynosiła 15 osób, z czego 7 osób było bez pracy powyżej 12 miesięcy, a 3 powyżej 24 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym sołectwa kształtował się na poziomie 4,34% i był nieznacznie niższy niż wskaźnik dla gminy – 4,74%. Wyższy niż w gminie był natomiast odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (2,02%).

Wykres 10. Struktura bezrobocia w Kruszynkach w 2016 r.

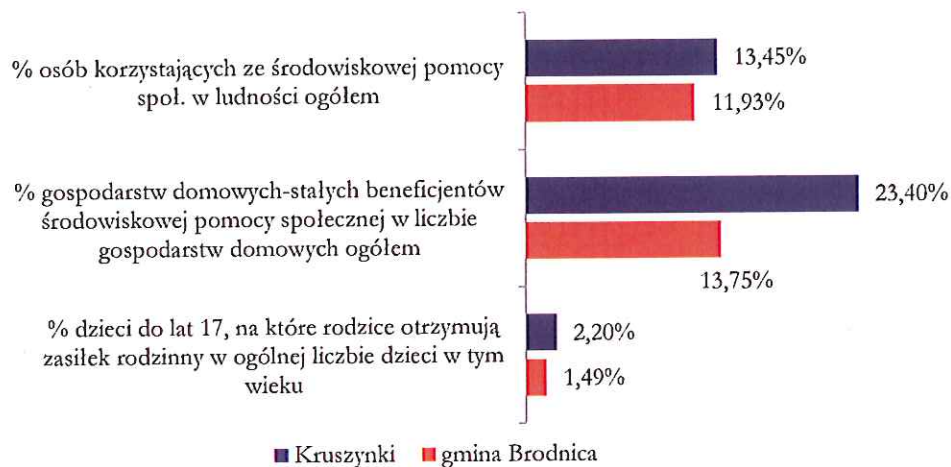
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Brodnicy

Pomoc społeczna

W 2016 r. w Kruszynkach ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystały 64 osoby. Jako stałych beneficjentów świadczeń zakwalifikowano 11 gospodarstw domowych. Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 13,45% i był wyższy niż w gminie (11,93%). Niekorzystnie kształtował się również udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej – wyniósł on 23,40% dla sołectwa a dla gminy kształtował się na poziomie 13,75%, a także udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny – wyniósł on 2,20% dla sołectwa a dla gminy kształtował się na poziomie 1,49%.

Wykres 11. Skala korzystania z pomocy społecznej w Kruszynkach w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo publiczne w sołectwie zapewnia Komenda Powiatowa Policji zlokalizowana w Brodnicy. W Kruszynkach w 2016 r. odnotowano 7 interwencji z powodu zakłócania miru domowego i 11 interwencji z powodu zakłócania porządku publicznego. Stosunek tych interwencji względem ogólnej liczby gospodarstw domowych w sołectwie wyniósł 38,30% i tym samym był nieznacznie niższy niż przeciętnie w gminie (39,45%).

Edukacja

Według rejonizacji sołectwo Kruszynki należy do Szkoły Podstawowej w Szabdzie oraz podlega pod gimnazjum w Szczuce. Placówka posiada bardzo bogatą ofertę edukacyjną wśród której można odnaleźć zajęcia dodatkowe z zakresu historii, języków, informatyki, aktorstwa czy dotyczące bibliotekoznawstwa. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym mierzona wynikami sprawdzianu szóstoklasistów pokazuje, że uczniowie osiągają niższe wyniki niż przeciętnie w gminie czy w województwie.

Tabela 14. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Kruszynkach

	2014	2015*	2016*	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2014	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2015	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2016	Przeciętny wynik z 3 lat
SP w Szabdzie	59%	63%	61%	94%	93%	97%	61%
gmina Brodnica	64%	69%	64%	102%	101%	102%	66%
Woj. kuj.-pom.	63%	68%	63%	-	-	-	65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku oraz danych Urzędu Gminy Brodnica

*Średni wynik z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Środowisko

Obszar ten charakteryzuje występowanie gleb brunatnych i płowych, co wskazuje duże znaczenie rolnicze terenu. W 1982 roku do pomników przyrody została wpisana sosna czteropienna położona w sołectwie Kruszynki. W granicach sołectwa znajduje się część obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Drwęcy”. Na obszarze rewitalizacji nie notuje się poważniejszych zagrożeń środowiskowych.

W ramach rewitalizacji na wskazanym obszarze rewitalizacji nie będą podejmowane działania mogące mieć negatywny wpływ na środowisko i obszary chronione.

Infrastruktura

Jedynym obiektem infrastruktury społecznej w sołectwie jest świetlica wiejska w Bartnikach. Poza nią brak innych obiektów. Obecnie budynek, w którym znajduje się świetlica nie posiada ogrzewania przez co korzystanie z niego w okresie jesienno-zimowym jest bardzo utrudnione, nie jest możliwe prowadzenie w tym czasie zajęć, szkoleń czy spotkań w świetlicy. W związku z powyższym bardzo ważną kwestią jest ogrzanie budynku poprzez zamontowanie grzejników, które zapewnią odpowiedni komfort cieplny użytkownikom obiektu. Również stan wyposażenia świetlicy jest nienajlepszy i wymaga doposażenia. Doposażenie wymaga zaplecze świetlicy, obecnie nie pozwalające na organizowanie wydarzeń dla dużych grup ludzi.

Na terenie sołectwa działało Państwowe Gospodarstwo Rolne, dziś ten teren popegeerowski jest obszarem zdegradowanym z pozostałościami przestarzałej infrastruktury.

W rejestrze zabytków znajdujących się na tym terenie jest kapliczka z 1946 roku, most drogowy, przepust wodny, wiadukt kolejowy oraz drożnicówka. To tutaj umiejscowiona jest duża baza archeologiczna w postaci osady, obozowiska i punktu osadniczego.

Sołectwo Kruszynki korzysta z hydroforni Mszano. Ilość przyłączy do kanalizacji w miejscowości wynosi 36 co stanowi około 6% wszystkich przyłączy w gminie Brodnica. W sołectwie Kruszynki znajduje się jeden z 4 mostów, zlokalizowanych na terenie gminy. Brak jest ścieżek rowerowych oraz chodników, zwiększających bezpieczeństwo mieszkańców. W sołectwie Kruszynki znajdują się 2 turbiny wiatrowe do 3 MW/każda łącznie 6,0 MW. Sołectwo nie posiada punktu selektywnej segregacji odpadów a zainteresowanie społeczeństwa likwidowaniem azbestu jest niskie. Sołectwo Kruszynki stanowi strefę podmiejską dla miasta Brodnica stąd wynika dostosowanie infrastruktury technicznej do potrzeb mieszkańców. Odbywa się to na poziomie dostosowywania zaplecza gospodarczego, sektora mieszkań oraz kształtowania sfery usługowo-rozrywkowej.

Zagospodarowanie przestrzenne

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brodnica na terenie sołectwa Kruszynki wyróżniono następujące strefy polityki przestrzennej:

- Strefa rozwoju zabudowy w funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – obejmuje obszary niezainwestowane bądź zainwestowane w niewielkim stopniu przeznaczone do rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz usługowej o niewielkim stopniu uciążliwości.
- Strefa rozwoju zabudowy w funkcji produkcyjno-usługowej – obejmuje obszary niezainwestowane bądź zainwestowane w niewielkim stopniu przeznaczone do rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej o większym stopniu uciążliwości.
- Strefa rozwoju zabudowy rekreacyjno – turystycznej – obejmuje obszary predysponowane do rozwoju zabudowy niezbędnej dla funkcjonowania turystyki, oraz zabudowy o charakterze rekreacyjnym.

5.4 Sobieszerno

Podstawowe informacje

Sołectwo Sobieszerno zajmuje powierzchnię 353 ha. Od północy graniczy z miejscowością Komorowo (gmina Bartniczka) oraz Gortatowo, od zachodu z sołectwem Dzierżno, natomiast od południa z sołectwem Rokitnica Stara oraz Rokitnica Nowa (gmina Świdziebnia).

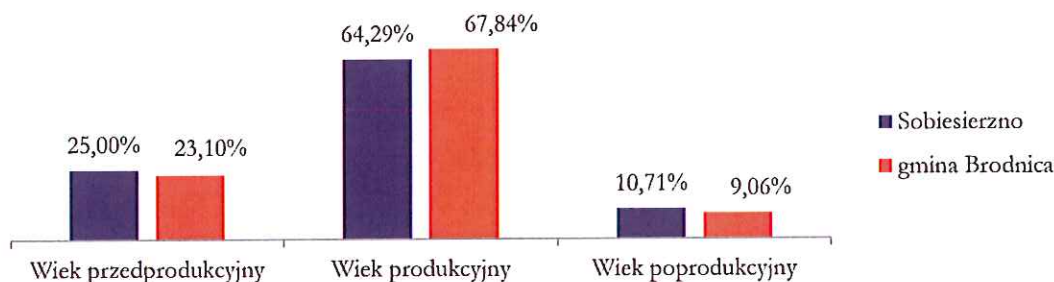
Sytuacja demograficzna

Sołectwo zamieszkuje 140 osób, z czego 49,29% stanowiły kobiety. Struktura ludności przedstawiała się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 25,00% (35 osób),
- Ludność w wieku produkcyjnym: 64,29% (90 osób),
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 10,71% (15 osób).

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem sołectwa wynosi 25% i jest wyższy niż wskaźnik dla gminy Brodnica, gdzie wynosi on 23,10%. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 64,29% całej ludności sołectwa. Wskaźnik obciążenia demograficznego w sołectwie, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, wynosi 16,67%, a więc więcej niż przeciętnie w gminie (13,35%).

Wykres 12. Struktura wiekowa ludności w Sobieszernie w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

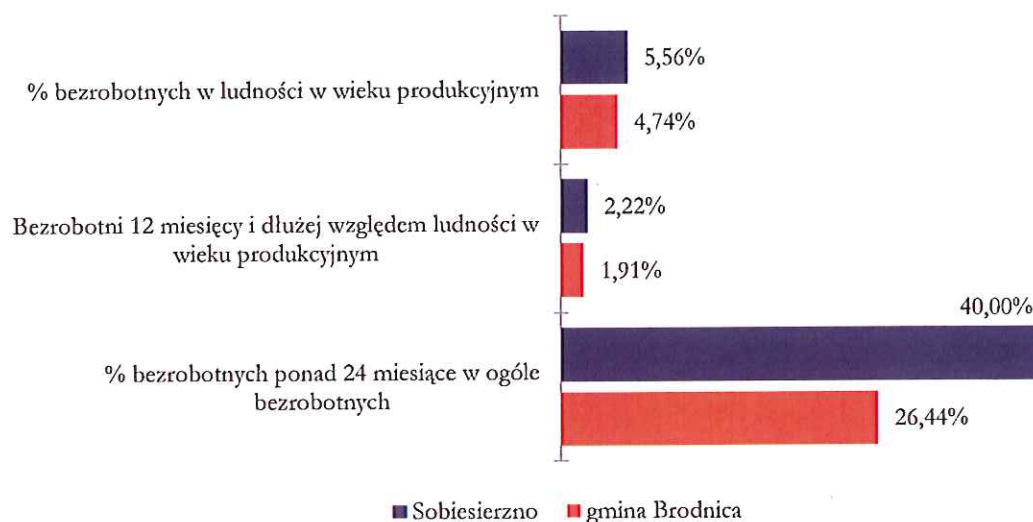
Gospodarka i rynek pracy

Na terenie sołectwa zarejestrowany jest tylko 1 podmiot gospodarczy. W całej gminie Brodnica jedynie miejscowość Nowy Dwór ma gorszy wynik, ponieważ nie została zarejestrowana tam żadna działalność. Brak gospodarczych perspektyw skutkuje tym, że wzrasta bezrobocie, wykluczenie społeczne i inne patologie. Podmioty niezdolne do samodzielnego funkcjonowania zostają wsparte przez pomoc społeczną. Na tych terenach przed funkcjonowała Spółdzielnia Rolnicza.

W 2016 r. w Sobieszernie liczba bezrobotnych wynosiła 5 osób, z czego 2 osoby były bezrobotne powyżej 24 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym sołectwa kształtował się na poziomie 5,56% i był wyższy niż wskaźnik dla gminy – 4,74%. Wyższy niż w gminie był również odsetek bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (2,22%) i tzw. długotrwale bezrobotnych – ponad 2 lata (40%).

Wykres 13. Struktura bezrobocia w Sobiesierznie w 2016 r.

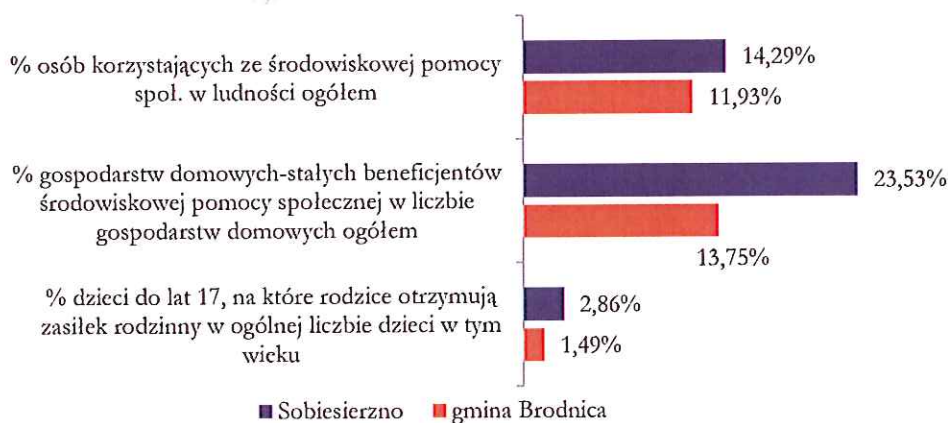

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Brodnicy

Pomoc społeczna

W 2016 r. w Sobiesierznie ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystało 20 osób. Jako stałych beneficjentów świadczeń zakwalifikowano 4 gospodarstwa domowych. Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 14,29% i był wyższy niż w gminie (11,93%). Niekorzystnie kształtował się udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej – wyniósł on 23,53% dla sołectwa a dla gminy kształtował się na poziomie 13,75%. Wyższy niż w gminie był również udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasilek rodzinny (2,86%).

Wykres 14. Skala korzystania z pomocy społecznej w Sobiesierznie w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo publiczne w sołectwie Niewierz zapewnia Komenda Powiatowa Policji zlokalizowana w Brodnicy. W Sobiesierznie w 2016 r. odnotowano 3 interwencje z powodu zakłócania miru domowego i 3 interwencje z powodu zakłócania porządku publicznego. Stosunek tych interwencji

względem ogólnej liczby gospodarstw domowych w sołectwie wyniósł 35,29% i tym samym był niższy niż przeciętnie w gminie (39,45%).

Edukacja

Sołectwo Sobieszyno należy do rejonizacji obszaru Szkoły Podstawowej w Gortatowie oraz gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szczuce. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym mierzona wynikami sprawdzianu szóstoklasistów pokazuje, że uczniowie osiągają wyższe wyniki niż przeciętnie w gminie czy w województwie.

Tabela 15. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Sobieszynie

	2014	2015*	2016*	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2014	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2015	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2016	Przeciętny wynik z 3 lat
SP w Gortatowie	68%	80%	71%	108%	127%	113%	73%
gmina Brodnica	64%	69%	64%	102%	101%	102%	66%
Woj. kuj.-pom.	63%	68%	63%	-	-	-	65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku oraz danych Urzędu Gminy Brodnica

*Średni wynik z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Środowisko

Struktura gleb na tym obszarze została ukształtowana w wyniku występowania wysoczyzny morenowej. Przeważają obszary rolnicze, co spowodowane jest istnieniem ziemi brunatnej i płowej. Dużą część obszaru zajmują kompleksy leśne i tereny zielone. W sołectwie istnieje założenie parku dworskiego typu krajobrazowego, którego powierzchnia wynosi 0,9 ha. W granicach sołectwa nie występują żadne formy ochrony przyrody. W ramach rewitalizacji na wskazanym obszarze rewitalizacji nie będą podejmowane działania mogące mieć negatywny wpływ na środowisko. Na obszarze rewitalizacji nie notuje się poważniejszych zagrożeń środowiskowych.

Infrastruktura

Na terenie sołectwa brak obiektów infrastruktury aktywizacji społecznej. Znajdują się tutaj natomiast obiekty zabytkowe: dwór, park dworski, chlew, obora, dom i kapliczka. W miejscowości odnalezione ślady osadnictwa oraz osadę o dużym znaczeniu archeologicznym.

Mieszkańcy sołectwa Sobieszyno korzystają z hydroforni Szymkowo. Liczba przyłączy wodociągowych w 2016r. wynosiła 31 szt. Z powodu suszy oraz przeciążeń technicznych występuje problem okresowego braku wody na tym obszarze. Na terenie sołectwa nie ma sieci kanalizacyjnej.

Zagospodarowanie przestrzenne

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brodnica na terenie sołectwa Sobieszyno wyróżniono następujące strefy polityki przestrzennej:

- Strefa rozwoju zabudowy w funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – obejmuje obszary niezainwestowane bądź zainwestowane w niewielkim stopniu przeznaczone do rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz usługowej o niewielkim stopniu uciążliwości.

- Strefa rozwoju zabudowy w funkcji produkcyjno-usługowej – obejmuje obszary niezainwestowane bądź zainwestowane w niewielkim stopniu przeznaczone do rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej o większym stopniu uciążliwości.
- Strefa rozwoju zabudowy rekreacyjno – turystycznej – obejmuje obszary predysponowane do rozwoju zabudowy niezbędnej dla funkcjonowania turystyki, oraz zabudowy o charakterze rekreacyjnym.

5.5 Szymkowo

Podstawowe informacje

Sołectwo Szymkowo składa się z jednej miejscowości o tej samej nazwie. Położone jest na w południowej części gminy Brodnica. Zajmuje powierzchnię ok. 386 ha. Szymkowo sąsiaduje z sołectwami Gortatowo, Dzierżno, Kozi Róg i Szczuka w gminie Brodnica oraz z sołectwami Igliczyzna (gmina Bartniczka) i Kujawa (gmina Osiek).

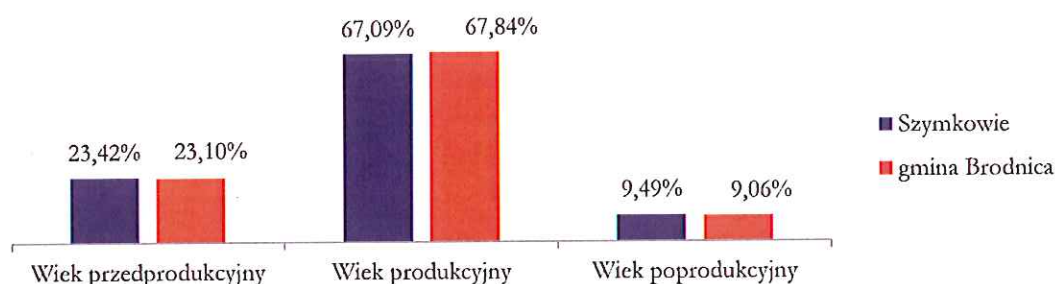
Sytuacja demograficzna

W 2016 r. sołectwo zamieszkiwało 158 osób, z czego 48,73% stanowiły kobiety, struktura ludności przedstawiała się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 23,42% - 37 osób,
- Ludność w wieku produkcyjnym: 67,09% - 106 osób,
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 9,49% - 15 osób.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem sołectwa wynosi 23,42% i jest wyższy niż wskaźnik dla gminy Brodnica, gdzie wynosi on 23,10%. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 67,09% całej ludności sołectwa. Wskaźnik obciążenia demograficznego w sołectwie, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, wynosi 14,15%, a więc więcej niż przeciętnie w gminie (13,35%).

Wykres 15. Struktura wiekowa ludności w Szymkowie w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Gospodarka i rynek pracy

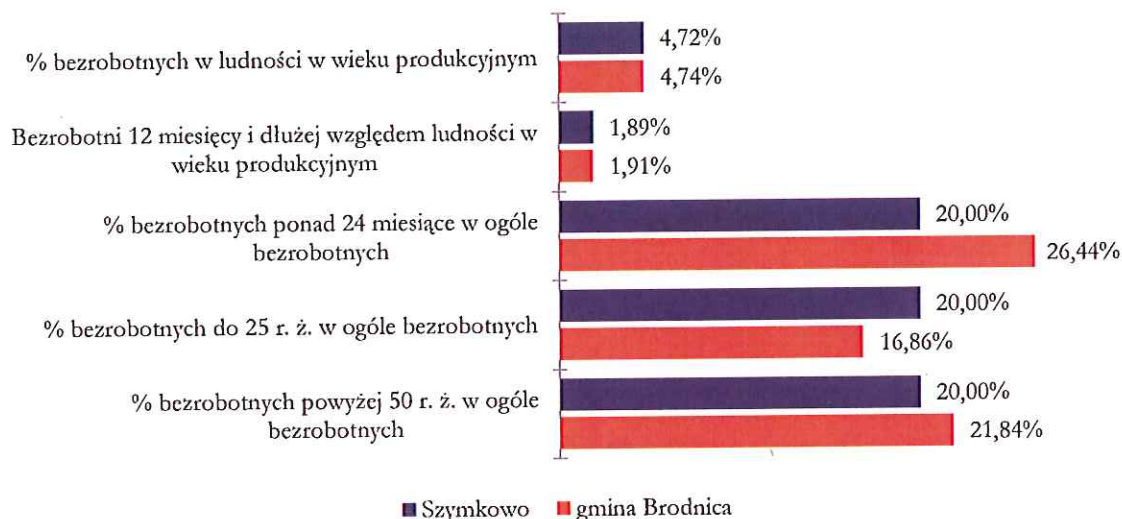
Na terenie sołectwa Szymkowo liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2016 r. wynosiła jedynie 3 i stanowiła jedną z najniższych ilości w gminie Brodnica. Tym samym wskaźnik przedsiębiorczości liczony jako liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 2,83, czyli znacznie mniej niż przeciętnie w gminie (4,28).

W 2016 r. w Szymkowie liczba bezrobotnych wynosiła 5 osób, z czego 2 osoby pozostawały bez pracy powyżej 12 miesięcy, a 1 osoba powyżej 24 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku

produkcyjnym sołectwa kształtował się na poziomie 4,72% i był nieznacznie niższy niż przeciętnie w gminie (4,74%). Niższy niż w gminie jest także odsetek osób zarejestrowanych jako bezrobotne przez 12 miesięcy i dłużej oraz osób bezrobotnych powyżej 24 miesięcy.

Wykres 16. Struktura bezrobocia w Szymkowie w 2016 r.

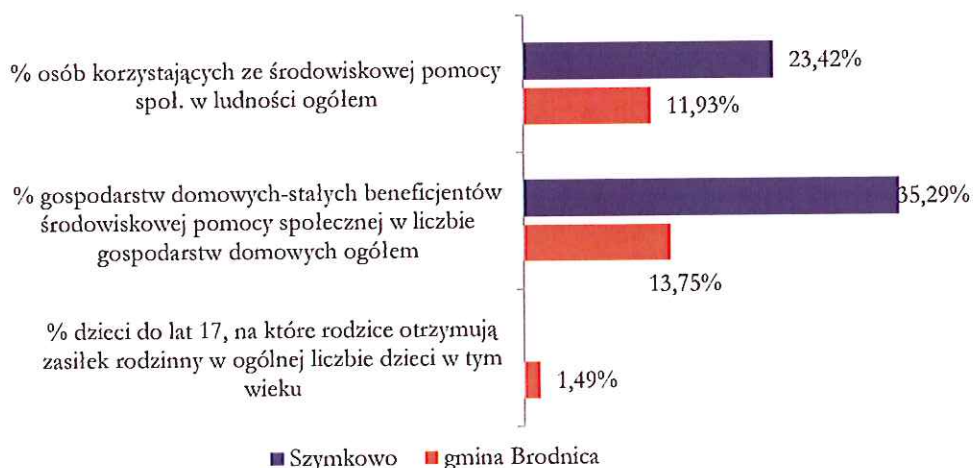

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Brodnicy

Pomoc społeczna

W 2016 r. w sołectwie Szymkowo ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystało 37 osób. Jako stałych beneficjentów świadczeń zakwalifikowano 6 gospodarstw domowych. Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 23,42% i był znacznie wyższy niż w gminie (11,93%). Wyższy był również udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów pomocy społecznej i odsetek dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny.

Wykres 17. Skala korzystania z pomocy społecznej w Szymkowie w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brodnica

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo publiczne w solectwie Szymkowo zapewnia Komenda Powiatowa Policji zlokalizowana w Brodnicy. Oddalona jest ona od miejscowości Dzierżno o około 10 kilometrów. W solectwie w 2016 r. odnotowano 12 interwencji z powodu zakłócania miru domowego i 6 interwencji z powodu zakłócania porządku publicznego. Stosunek tych interwencji względem ogólnej liczby gospodarstw domowych w solectwie wyniósł 105,88% i tym samym był znacznie wyższy niż przeciętnie w gminie (39,45%). Wskaźnik wynoszący ponad 100% oznacza w tym przypadku, że policja interweniowała kilkakrotnie w tych samych gospodarstwach domowych.

Edukacja

Uczniowie z solectwa Szymkowo uczęszczają do Szkoły Podstawowej im. Ziemi Michałowskiej w Gortatowie. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym mierzona wynikami sprawdzianu szóstoklasistów pokazuje, że uczniowie w tej szkole osiągają znacznie wyższe wyniki niż przeciętnie w gminie czy w województwie.

Tabela 16. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Szymkowie

	2014	2015*	2016*	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2014	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2015	Stosunek wyniku w SP na tle średniej wartości woj. 2016	Przeciętny wynik z 3 lat
SP w Gortatowie	68%	80%	71%	108%	127%	113%	73%
gmina Brodnica	64%	69%	64%	102%	101%	102%	66%
Woj. kuj.-pom.	63%	68%	63%	-	-	-	65%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku oraz danych Urzędu Gminy Brodnica

*Średni wynik z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Środowisko

Większość obszaru solectwa zajmuje tereny rolnicze z przewagą gleb brunatnych i płowych, związanych z obszarami wysoczyzn. Na terenie solectwa nie występują obszary ochronione. Na obszarze rewitalizacji nie notuje się poważniejszych zagrożeń środowiskowych.

Infrastruktura

W solectwie brak jakiegokolwiek infrastruktury społecznej służącej na cele aktywizacji społecznej. Na infrastrukturę drogową w solectwie składa się droga powiatowa nr 1827C oraz drogi gminne. Na terenie solectwa brak sieci zbiorczej kanalizacji. Mieszkańcy korzystają ze zbiorników wybieralnych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Według danych Urzędu Gminy na terenie solectwa 49 nieruchomości podłączonych jest do sieci wodociągowej, w Szymkowie znajduje się stacja uzdatniania wody. Długotrwale panująca susza powoduje, że ujęcie wody w Szymkowie jest okresowo przeciążone. Na terenie solectwa zlokalizowane są 2 turbiny wiatrowe o łącznej mocy 1,2 MW.

Zagospodarowanie przestrzenne

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Brodnica na terenie solectwa Szymkowo wyróżniono następujące strefy polityki przestrzennej: Obszary zabudowanych wiejskich jednostek osadniczych wskazanych do przekształceń i uzupełnień zabudowy – obejmujące zainwestowane obszary, które pozwalają na dalszy rozwój zabudowy, stanowiący kontynuację dotychczas ukształtowanej struktury urbanistycznej.

6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Problemy:

Na obszarze rewitalizacji w Gminie Brodnica (tj. w sołectwach Dzierżno, Gortatowo, Kruszynki, Sobieszyno i Szymkowo) występuje wiele problemów natury społecznej, które wzajemnie się nawarstwiają. O stanie kryzysowym występującym na tych obszarach świadczy bezrobocie i nasilone korzystanie z pomocy społecznej przez mieszkańców oraz zaawansowane zjawisko starzenia się społeczeństwa. Sytuację kryzysową utrwała zły stan jedyńskich miejsc aktywizacji społecznej, czyli świetlic wiejskich lub w ogóle brak tego typu obiektów.

Sposób rozwiązania:

Zaplanowana w ramach rewitalizacji interwencja powinna wpłynąć na poprawę w zakresie poszczególnych zagadnień kryzysowych. Dlatego też w programie rewitalizacji zawarto przedsięwzięcia skierowane na:

- Aktywizację społeczno-zawodową bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej poprzez: szkolenia/kursy/warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe, rozbudzanie przedsiębiorczości: kursy/szkolenia/warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej.
- Organizowanie lokalnej społeczności i animacji społecznej z wykorzystaniem animatora aktywności lokalnej, tj. kurs/szkolenie na animatora dla osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji, a następnie zatrudnienie w świetlicach wiejskich,
- Organizację czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zwłaszcza w okresie prac polowych – zajęcia rozwijające zdolności i zainteresowania, nauka poprzez zabawę, zajęcia sportowo-rekreacyjne.
- Aktywizację społeczną poprzez zajęcia i wydarzenia animacyjno-kulturalno-rekreacyjne dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym dla seniorów (np. warsztaty, imprezy, spotkania).
- Aktywną integrację międzypokoleniową i animację poprzez organizację imprez integracyjno-kulturalnych w świetlicy, zajęcia skierowane do osób starszych.
- Remont i doposażenie świetlicy wiejskiej Gortatowie oraz doposażenie świetlicy wiejskiej w Bartnikach (sol. Kruszynki), w których realizowane będą powyższe działania społeczne.

Efekty:

Oczekiwanym efektem rewitalizacji na obszarze rewitalizacji w Gminie Brodnica w 2023 r. będzie złagodzenie obecnie występujących problemów dzięki synergicznym efektom poszczególnych działań rewitalizacyjnych. Przede wszystkim zakłada się, że dzięki rewitalizacji dojdzie do zmniejszenia bezrobocia i korzystania z pomocy społecznej poprzez wzrost aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz wzrośnie aktywność seniorów, którzy będą mogli korzystać z ciekawej oferty skierowanych do nich zajęć. W sołectwach objętych rewitalizacją nastąpi wzrost aktywności społecznej i ożywienie społeczne, a także zmniejszy się poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego. Na obszarze rewitalizacji będą aktywnie działać zmodernizowane świetlice wiejskie.

7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

W odpowiedzi na problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy i konsultacji społecznych wyznaczono odpowiadające im wspólny cel rewitalizacji odnoszący się przede wszystkim do sfery społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Poniżej sformułowany cel jest pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023 i jest ukierunkowany na osiąganie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim, tj.: wzrost aktywności społecznej, ożywienie społeczne, zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym poprzez poprawę warunków uczestnictwa osób w trudnej sytuacji w życiu społecznym i gospodarczym.

Do celu przypisano konkretne kierunki działań, stanowią one zestawienie najważniejszych grup działań pozwalających na osiągnięcie założonego celu. Zaś każdy z kierunków będzie realizowany za pomocą określonych przedsięwzięć.

Tabela 17. Problemy, cel, kierunki działań i przedsięwzięcia

Problemy	Cel	Kierunki działań	Przedsięwzięcia
Starzenie się społeczeństwa (Dzierżno, Gortatowo, Sobieszyno, Szymkowo)	Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz podniesienie aktywności społecznej i zawodowej dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej, nasilonym zjawisku bezrobocia i starzenia się społeczeństwa, w połączeniu z rozwojem infrastruktury aktywizacji społecznej	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Działania aktywizujące i animacyjne skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji sołectwa Kruszynki
Bezrobocie (Dzierżno, Kruszynki, Sobieszyno)			Działania aktywizujące i animacyjne skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji sołectwa Dzierżno, Gortatowo, Sobieszyno, Szymkowo
Nasilone korzystanie z pomocy społecznej (Dzierżno, Gortatowo, Kruszynki, Sobieszyno, Szymkowo)			
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę aktywizacji społecznej (Dzierżno, Gortatowo, Kruszynki, Sobieszyno, Szymkowo)		Rozwój infrastruktury aktywizacji społecznej	Modernizacja świetlic wiejskich

Źródło: Opracowanie własne

Powyższy cel został opisany skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi planowanymi do osiągnięcia w 2023 r. Planowane wartości poszczególnych wskaźników do osiągnięcia przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Wskaźniki dla celu rewitalizacji

Problemy będące podstawą delimitacji	Nazwa wskaźnika	Rok bazowy (2017)	Rok docelowy (2023)
Starzenie się społeczeństwa (Dzierżno, Gortatowo, Sobieszyno, Szymkowo)	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z programów aktywizacji społecznej	0	50
Bezrobocie (Dzierżno, Sobieszyno)	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Dzierżno – 5,75% Sobieszyno - 5,56%	Dzierżno – 4,60% Sobieszyno – 3,33%
Bezrobocie (Dzierżno, Kruszynki)	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12	Dzierżno – 4,60% Kruszynki – 2,02%	Dzierżno – 3,45% Kruszynki – 1,45%

Problemy będące podstawą delimitacji	Nazwa wskaźnika	Rok bazowy (2017)	Rok docelowy (2023)
Sobieszyno)	miesiące i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym	Sobieszyno – 2,22%	Sobieszyno – 1,11%
Nasilone korzystanie z pomocy społecznej (Dzierżno, Gortatowo, Kruszynki, Sobieszyno, Szymkowo)	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	Dzierżno – 21,85% Gortatowo – 13,87% Kruszynki – 13,45% Sobieszyno – 14,29% Szymkowo – 23,42%	Dzierżno – 20,53% Gortatowo – 12,66% Kruszynki – 11,34% Sobieszyno – 12,86% Szymkowo – 21,52%
Nasilone korzystanie z pomocy społecznej (Dzierżno, Gortatowo, Kruszynki, Sobieszyno, Szymkowo)	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	Gortatowo – 3,33% Kruszynki – 2,20% Sobieszyno – 2,86% Szymkowo – 2,70%	Gortatowo – 1,67% Kruszynki – 1,10% Sobieszyno – 0,00% Szymkowo – 0,00%
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę aktywizacji społecznej (Dzierżno, Gortatowo, Kruszynki, Sobieszyno, Szymkowo)	Liczba wspartych obiektów infrastruktury aktywizacji społecznej	0	2

Źródło:

Opracowanie

własne

8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Aby zapewnić osiągnięcie wyznaczonego celu oraz wprowadzić wskazane obszary rewitalizowane ze stanu kryzysowego, a także zrealizować wytyczone kierunki działań niezbędne jest wskazanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanych z treścią oraz celami programu. W poniższej tabeli wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne nastawione na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów. W programie nie planuje się przedsięwzięć uzupełniających.

Tabela 19. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Podmiot realizujący projekt	Opis projektu			Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	
					Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)		
CEL REWITALIZACJI: Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz podmiennie aktywności społecznej i zawodowej dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej, nasilonym zjawisku bezrobocia i starzenia się społeczeństwa, w połączeniu z rozwojem infrastruktury aktywizacji społecznej									
Kierunek działań: Rozwój infrastruktury aktywizacji społecznej									
2	Modernizacja świetlic wiejskich	1. Remont świetlicy wiejskiej w Gortatowie	T	Gmina Brodnica	Projekt obejmuje remont budynku świetlicy wiejskiej w Gortatowie, jedynego miejsca aktywizacji społecznej w sołectwie. W ramach prac remontowych zostanie wykonane m.in. docieplenie ścian zewnętrznych, naprawa i wymiana części posadzek i okładzin ściennych, docieplenie części stropodachu wraz z wykonaniem elewacji oraz częściowa wymiana stolarki okiennej i drzwiowej.	Gortatowo (dz. nr. 87, 88, 24/1 obręb ew. Gortatowo)	499 774, 87	Wskaźniki RPO, LSR: Produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 1szt. Powierzchnia obszarów	Protokół odbioru

⁷ 1 – Dzierżno, 2 – Gortatowo, 3 – Kruszynki, 4 – Sobieszczno, 5 – Szymkowo

⁸ S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzennie-funkcjonalny, T – techniczny

Opis projektu									
Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych Zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)		
							Prognozowane rezultaty		
								Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	
3	Modernizacja świetlic wiejskich	2. Doposażenie świetlicy wiejskiej w Bartnikach (soł. Kruszyński)	'1'	Gmina Brodnica	<p>Projekt przewiduje montaż źródła ciepła (pompa ciepła) oraz wykonanie instalacji co i cwu. W ramach zaplanowanych robót uzupełnione zostanie także wyposażenie obiektu. Funkcja budynku i program użytkowy pozostanie bez zmian.</p> <p>Budynek świetlicy to obiekt parterowy, bez podpiwniczenia, murywany. Obecnie budynek nie posiada ogrzewania co powoduje duże utrudnienia w korzystaniu w okresach jesienno-zimowych. Powierzchnia zabudowy ok. 446,00 m², szerokość budynku – max. 15,54 m, długość budynku – max. 34,10 m. Wymontowana świetlica wiejska będzie stanowić miejsce realizacji zaplanowanych w LPR projektów społecznych. Zarówno z samej świetlicy, jak i w projektach w niej realizowanych będą brać udział mieszkańcy OR – Gortatowa, ale także Dzierżna, Sobieszerna i Szymkowa (w sołectwach tych nie ma miejsc, gdzie można by prowadzić działania aktywizujące dla mieszkańców, jednocześnie sołectwa te położone są w pobliżu Gortatowa, które posiada świetlicę), w tym w szczególności osoby których problemy były podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji.</p> <p>Projekt zintegrowany z projektem nr 4.</p> <p>Projekt obejmuje doposażenie świetlicy wiejskiej w Bartnikach (soł. Kruszyński), celem umożliwienia jej funkcjonowania przez cały rok. W ramach projektu planuje się także wyposażenie kuchni w obiekcie. Wyposażenie pozwoli spełnić podstawowe standardy dotyczące organizowaniu dużych spotkań tj. warsztaty itp. W ramach projektu planuje się zakup grzejników elektrycznych zapewniających efektywne źródło ciepła o znikomym negatywnym wpływie na środowisko. Funkcja budynku i program użytkowy pozostanie bez zmian.</p>	Bartniki (soł. Kruszyński, dz. nr 75/6 obręb ew. Kruszyński)	50 000,00	<p>Wskazniki RPO, J.SR: Produktu: Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 1szt. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – 0,2500 ha Rezultatu:</p>	Protokół odbioru

Opis projektu									
Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych Zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1, 2, 4, 5	Działania aktywizujące i animacyjne skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji sołectwa Dzierżno, Gortatowo, Sobieszyno, Szymkowo	4. Integracja, animacja i aktywizacja mieszkańców sołectw Dzierżno, Gortatowo, Sobieszyno, Szymkowo	S	Gmina Brodnica w partnerstwie z ngo	<p>zatrudnienie w świetlicy wiejskiej,</p> <p>- Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zwiększa w okresie prac polowych – zajęcia rozwijające zdolności i zainteresowania, nauka poprzez zabawę, zajęcia sportowo-rekreacyjne.</p> <p>- Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia i wydarzenia animacyjno-kulturalno-rekreacyjne dla osób zagrożonych i ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (np. warsztaty, imprezy, spotkania).</p> <p>Kompilacja działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i szkolenia dające nowe konkretne umiejętności zarówno zawodowe, jak i społeczne, a także integracja i animacja mieszkańców stanowi spójną koncepcję działania na rzecz wyprzedzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.</p> <p>Planowane w projekcie działania będą realizowane w wyremontowanej świetlicy w Bartnikach.</p> <p>Projekt zintegrowany z projektem nr 2.</p>	świetlica wiejska w Gortatowie	150 000,00	<p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 3 osób</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 50 osób</p>	Formularze uczestnictwa projektów, zaświadczenia
					<p>Projekt swoim zasięgiem obejmuje sołectwa Dzierżno, Gortatowo, Sobieszyno, Szymkowo, a zaplanowane w nim działania będą realizowane w wyremontowanej świetlicy wiejskiej w Gortatowie. Projekt zintegrowany z projektem nr 1. Celem projektu jest objęcie wsparciem i aktywizacja przede wszystkim osób bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej oraz otoczenia tych osób, a także podjęcie działań skierowanych do seniorów ze wskazanych sołectw. W tym celu planuje się podjąć następujące działania:</p> <p>- Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej poprzez: szkolenia/kursy/warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe,</p>		<p>Wskaźniki RPO, LSR:</p> <p>Produktu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 120 osób</p> <p>Rezultatu: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 7 osób</p>		

Opis projektu											
Obszar rewitalizacji ⁷	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ⁸	Podmiot realizujący projekt	%/akres realizowanych Zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji		
					<p>rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/szkolenia/działalności gospodarczej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizowanie lokalnej społeczności i animacji społecznej z wykorzystaniem animatora aktywności lokalnej, tj. kurs/szkolenie na animatora dla osoby bezrobotnej z obszaru rewitalizacji, a następnie zatrudnienie w świetlicy wiejskiej. - Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zwłaszcza w okresie prac polowym – zajęcia rozwijające zdolności i zainteresowania, nauka poprzez zabawę, zajęcia sportowo-rekreacyjne. - Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia i wydarzenia animacyjno-kulturalno-rekreacyjne dla osób zagrożonych i ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym dla seniorów (np. warsztaty, imprezy, spotkania). - Aktywna integracja międzypokoleniowa i animacja poprzez organizację imprez integracyjno-kulturalnych w świetlicy, zajęcia skierowane do osób starszych. 					<p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 3 osób</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 80 osób</p>	

Zródło: Opracowanie własne

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, przede wszystkim przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

9.1 Koncepcja projektów zintegrowanych

W niniejszym programie zastosowano tzw. **formułę projektów zintegrowanych**, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych finansowanych m. in. z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), planuje się również zrealizować projekty „miękkie” finansowane m. in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), ukierunkowane na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na podobszarach wskazanych do rewitalizacji, którym podporządkowany zostanie projekt infrastrukturalny. Przy czym **projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą** dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych. W „Zasadach programowania...” wskazano, że „mając na uwadze konieczność wzmocnienia kompleksowości przedsięwzięć rewitalizacyjnych Instytucja Zarządzająca RPO dla projektów, które objęte są dofinansowaniem w ramach działania 6.2, poddziałania 6.4.1 oraz działania 7.1 przewiduje zastosowanie formuły projektów zintegrowanych. W związku z powyższym w przypadku projektów zaplanowanych do wsparcia w ramach powyższych działań/poddziałania wnioskodawca we wniosku o dofinansowanie projektu zobowiązany będzie wykazać, iż zrealizował lub planuje realizację projektu „miękkiego”, finansowanego ze środków EFS, ukierunkowanego na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na danym obszarze, któremu podporządkowany zostanie przedmiotowy projekt infrastrukturalny”. W niniejszym programie znalazły się 2 projekty, które będą realizowane w ramach wskazanych działań i poddziałań RPO i w przypadku których niezbędne jest zastosowanie formuły projektów zintegrowanych:

- **Remont świetlicy wiejskiej w Gortatowie – działanie 7.1 RPO,**
- **Doposażenie świetlicy wiejskiej w Bartnikach (soł. Kruszyński)- działanie 7.1 RPO.**

Zarówno świetlica w Gortatowie, jak i w Bartnikach (soł. Kruszyński) są jedynymi obiektami, w których mogą być prowadzone działania z zakresu integracji o charakterze środowiskowym i animacji lokalnej społeczności oraz aktywizacji społeczno-zawodowej. Ponadto sołectwo Gortatowo jest jedynym sołectwem w południowej części gminy Brodnica, które posiada świetlicę wiejską. Sąsiadujące z nim sołectwa Dzierżno, Sobieszyno i Szymkowo, które również objęte są rewitalizacją, nie posiadają ani świetlic wiejskich, ani innych obiektów infrastruktury aktywizacji społecznej. Dlatego też zakłada się, że mieszkańcy tych sołectw będą korzystać z działań organizowanych w świetlicy wiejskiej w Gortatowie. Tak więc wyremontowana świetlica wiejska w Gortatowie będzie służyła mieszkańcom aż 4 sołectw. Niestety stan obydwu budynków, w których znajdują się świetlice jest niezadowolający – wymagają one

remontu i termomodernizacji (świetlica w Gortatowie) oraz doposażenia (świetlica w Bartnikach), gdyż obecnie w sezonie zimowym prowadzenie w nich jakichkolwiek zajęć jest praktycznie niemożliwe. Budynek świetlic nie posiadają ogrzewania przez co korzystanie z nich w okresie jesienno-zimowym jest bardzo utrudnione, nie jest możliwe prowadzenie w tym czasie zajęć, szkoleń czy spotkań. Budynek świetlicy w Gortatowie wymaga m.in. przeprowadzenia remontu w zakresie docieplenia ścian zewnętrznych i docieplenia stropodachu, wymiany i naprawy części posadzki i okładzin ściennych, wykonania elewacji, częściowej wymiany stolarki drzwiowej i okiennej oraz zakupu grzejników elektrycznych (świetlica w Bartnikach). Również stan wyposażenia świetlic jest nienajlepszy i wymaga doposażenia. **W obecnej chwili stan tych obiektów i braki w wyposażeniu sprawiają, że realizowanie tam działań z zakresu rewitalizacji społecznej jest wykluczone.** Dlatego pierwszym krokiem jaki należy podjąć w ramach rewitalizacji jest realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych dotyczących remontu i doposażenia świetlic, a w kolejnym kroku w tych odnowionych świetlicach prowadzone będą zaplanowane przedsięwzięcia społeczne. Zmodernizowane świetlice będą wykorzystywane nie tylko na potrzeby działań rewitalizacji, ale również będą służyć mieszkańcom, w tym w szczególności z obszaru rewitalizacji jako miejsce spotkań, organizacji lokalnych imprez, organizacji działań aktywizujących i animacyjnych ze środków własnych gminy, co pozytywnie wpłynie na zasięg i moc oddziaływania przedsięwzięć planowanych w ramach rewitalizacji.

Schemat zintegrowania projektów polega na tym, że w odpowiedzi na problemy społeczne które były podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji przygotowano **2 projekty społeczne (wiodące) - osobny dla sołectwa Kruszynki i osobny dla sołectw Gortatowo, Dzierżno, Sobieszyno i Szymkowo.** W uzupełnieniu do tych projektów społecznych zaplanowano realizację dwóch projektów infrastrukturalnych (uzupełniających), które pełnią funkcję pomocniczą wobec projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla późniejszej realizacji projektów społecznych (1 projekt w sołectwie Kruszynki i 1 projekt w sołectwie Gortatowo):

1. **Projekt wiodący:** Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców sołectwa Kruszynki
Projekt uzupełniający: Doposażenie świetlicy wiejskiej w Bartnikach (sol. Kruszynki)
2. **Projekt wiodący:** Integracja, animacja i aktywizacja mieszkańców sołectw Dzierżno, Gortatowo, Sobieszyno, Szymkowo
Projekt uzupełniający: Remont świetlicy wiejskiej w Gortatowie.

9.2 Komplementarność problemowa

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach (tj. społecznym i przestrzenno-funkcyjnym). Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy, a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 7. *Cele rewitalizacji i kierunki działań.* Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych polach, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji. Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym (co zostało wskazane w rozdziale 1), tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

Planowany zakres interwencji w sposób znaczący wpływa na zidentyfikowane problemy będące podstawą delimitacji obszaru zdegradowanego.

Tabela 20. Powiązanie projektów rewitalizacyjnych z problemami będącymi podstawą delimitacji

Problemy	Sposób rozwiązania problemów	Projekty
<ul style="list-style-type: none"> - Starzenie się społeczeństwa, - Bezrobocie, - Nasilone korzystanie z pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez szkolenia, kursy i warsztaty podnoszące kompetencje, - Rozbudzanie przedsiębiorczości i zachęcanie do prowadzenia działalności gospodarczej poprzez odpowiednie kursy i szkolenia. - Działania w zakresie organizowania lokalnej społeczności i animacji społecznej z wykorzystaniem animatora aktywności lokalnej (przeszkolenie i zatrudnienie animatorów w świetlicach), - Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym – zajęcia nastawione nie tylko na zabawę, ale i naukę, - Aktywna integracja międzypokoleniowa, organizacja zajęć dla seniorów - Aktywizacja społeczna poprzez zajęcia animacyjno-kulturalno-rekreacyjne dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym 	<p>3. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców sołectwa Kruszyński</p> <p>4. Integracja, animacja i aktywizacja mieszkańców sołectw Dzierżno, Gortatowo, Sobiesierzno, Szymkowo</p>
<p>Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę aktywizacji społecznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zły stan techniczny świetlic wiejskich ogranicza możliwość wykorzystywania ich jako miejsc aktywizacji lokalnej, - Brak ogrzewania w świetlicach wiejskich uniemożliwia korzystanie z nich w okresach jesienno-zimowych - Braki w wyposażeniu świetlic wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - Remont świetlicy wiejskiej, - Doposażenie świetlic wiejskich, m.in. poprzez montaż ogrzewania, - , Wyposażenie świetlic wiejskich. 	<p>1. Remont świetlicy wiejskiej w Gortatowie</p> <p>2. Doposażenie świetlicy wiejskiej w Bartnikach (soł. Kruszyński)</p>

Źródło: Opracowanie własne

9.3 Komplementarność przestrzenna

Wszystkie projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji. Projekty realizowane na terenie sołectw Kruszyński, Dzierżno, Gortatowo, Sobiesierzno i Szymkowo będą wpływać pozytywnie nie tylko na mieszkańców tych sołectw, ale również sołectw sąsiednich. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na cały obszar dotknięty kryzysem.

Nie zostały zaplanowane przedsięwzięcia/projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza OR, ale oddziałujące na OR.

Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Badanie komplementarność przestrzennej będzie jednym z zadań koordynatora procesu rewitalizacji.

9.4 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 12 system zarządzania realizacją programu rewitalizacji został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych podmiotów na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Gminy Brodnica w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna. Takie rozwiązanie w ramach istniejących obecnie struktur zapewni skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w kolejnych rozdziałach. Operator rewitalizacji (Urząd Gminy Brodnica) będzie pełnił rolę wykonawczą i zarządczą programu, jednak w celu zapewnienia jak największej efektywności działań realizacja zadań zlecona będzie odpowiednim jednostkom i podmiotom, które posiadają ku temu odpowiednie uprawnienia i kompetencje.

9.5 Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjnej zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz środki własne Gminy Brodnica. Będzie to polegać na realizacji projektów o charakterze zintegrowanym, czyli projektów społecznych i infrastrukturalnych służących osiągnięciu wspólnego celu. Na etapie tworzenia programu rewitalizacji ani osoby prywatne, ani przedsiębiorcy nie byli zainteresowani włączeniem się w proces rewitalizacji, dlatego w programie brak prywatnych źródeł finansowania i łączenia ich ze środkami publicznymi. Jednak ze względu na długi okres realizacji programu (do 2023 r.) nie wyklucza się nawiązania takiej współpracy w przyszłości i realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych i prywatnych.

9.6 Komplementarność międzyokresowa

W latach 2007-2013 w ramach polityki spójności na terenie Gminy Brodnica i obecnie wyznaczonym obszarze rewitalizacji nie podejmowano działań rewitalizacyjnych. Jednakże w tym okresie zrealizowano szereg działań społecznych finansowanych ze środków unijnych, nastawionych na wzrost kapitału ludzkiego i poprawę jakości życia mieszkańców, takich jak m.in. Likwidacja barier wykluczenia cyfrowego na obszarze Gminy Brodnica, Praca źródłem wartości poprzez aktywizację zawodową, Wszystkie dzieci nasze są - przedszkola szansą na rozwój w Gminie Brodnica oraz Razem dla Gminy Brodnica. W obecnej perspektywie 2014-2020 w ramach rewitalizacji planuje się realizację projektów wykazujących komplementarność z projektami zrealizowanymi w latach 2007-2013, tj. planuje się remont świetlic wiejskich oraz szeroko zakrojone działania z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej, animacji i integracji.

10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

10.1 Interesariusze rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja powinna być ukierunkowana na możliwie dojrzałe formy uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji, które jej dotyczą.

Celem rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez prowadzone w sposób kompleksowy, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Podmioty zaliczane do **interesariuszy rewitalizacji**, to nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również szereg innych podmiotów i osób, które w jakiś sposób związane są z tym obszarem i na których rewitalizacja będzie miała wpływ.

Tabela 21. Interesariusze rewitalizacji

Rodzaje interesariuszy rewitalizacji
Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczności nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze
Mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy
Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną na terenie gminy, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne
Jednostka samorządu terytorialnego i jej jednostki organizacyjne
Organy władzy publicznej

Źródło: *Opracowanie własne*

Aktywne uczestnictwo interesariuszy w procesie rewitalizacji zapewniają konsultacje społeczne. W ramach partycypacji społecznej nie ograniczono się jedynie do informowania czy konsultowania podejmowanych przez lokalne władze działań, ale dążą do stosowania bardziej zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie i aktywne uczestnictwo w przygotowywaniu projektów zawartych w programie. **Partycypacja społeczna** obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez udział w różnych formach konsultacji społecznych **na etapie diagnozowania i programowania oraz wdrażania i monitorowania.**

10.2 Partycypacja społeczna na etapie diagnozowania i programowania

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Brodnica został wypracowywany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów. Prace nad przygotowaniem programu opierały się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji.

26 czerwca 2017r. Rada Gminy Brodnica podjęła Uchwałę Nr XXVIII/172/17 w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brodnica na lata 2017-2023. W proces tworzenia programu rewitalizacji na etapie diagnozowania i programowania zaangażowani byli przedstawiciele różnych środowisk, z których każdy mógł wyrazić swoje zdanie nt. LPR.

Zdjęcie 1. Informacja o rozpoczęciu prac nad programem rewitalizacji oraz o ankiecie

The screenshot shows the website of Gmina Brodnica. At the top, there are navigation tabs: 'Aktualności' (highlighted), 'Turystyka, kultura i sport', and 'Poradnik interesanta'. Below the navigation is a breadcrumb trail: 'Znajdujesz się w: Strona główna > Aktualności'. On the left side, there is a vertical menu with various categories like 'Projektory i inwestycje gminne', 'Konsultacje społeczne', etc. The main content area is titled '> Aktualności' and features a news item dated '2017-06-03'. The headline of the news item is 'Zawiadomienie o uchwale w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brodnica na lata 2017-2023'. The text of the article describes the council's decision on June 26, 2017, and discusses the financial perspective of the EU and the social-economic changes in 1989. It also mentions a strategic document for the revitalization program and a grant agreement signed on May 30, 2017. At the bottom of the article, there are links to download the survey form: 'Ankieta [pobierz doc] [pobierz pdf]'. A logo for 'BRODZINA' is visible at the bottom left of the screenshot.

Źródło: www.brodnica.ug.gov.pl

Projekt programu rewitalizacji został poddany konsultacjom społecznym. O formie i terminie przeprowadzenia konsultacji poinformowano w drodze zarządzenia nr 68/2017 Wójta Gminy Brodnica z dnia 15 września 2017 r. Konsultacje społeczne odbyły się w dniach 15-29 września 2017 r. w następujących formach:

- Zebrań z mieszkańcami w dniu 26 września 2017 r.: w miejscowości Bartniki (dla mieszkańców sołectwa Kruszynki) oraz w miejscowości Gortatowo (dla mieszkańców sołectw Gortatowo, Szymkowo, Dzierżno, Sobieszyno).
- Zebrania uwag, opinii i wniosków mieszkańców dotyczących przedmiotu rewitalizacji.
- Badania ankietowe mieszkańców.

Projekt uchwały Rady Gminy Brodnica w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brodnica na lata 2017-2023 w czasie przeprowadzania konsultacji dostępny był do publicznego

wglądu w Sekretariacie Urzędu Gminy Brodnica przy ulicy Mazurskiej 13 w Brodnicy oraz na stronie internetowej Gminy Brodnica www.brodnica.ug.gov.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej www.bip.brodnica.ug.gov.pl. W trakcie trwania konsultacji nie zgłoszono uwag do projektu programu.

Informacje o ankietyzacji dostępne były na stronie www.brodnica.ug.gov.pl oraz w siedzibie Urzędu Gminy Brodnica. Wyniki przeprowadzonego badania został przedstawione w załączniku nr 1. Badanie ankietowe dostarczyło wielu cennych informacji, które zostały wykorzystane podczas opracowywania programu rewitalizacji.

Zdjęcie 2. Informacje o konsultacjach społecznych

The screenshot shows a website navigation menu with options: Aktualności, Turystyka, kultura i sport, and Poradnik interesanta. The main content area is titled 'Konsultacje społeczne' and features a news item dated 2017-09-15. The news item is titled 'Konsultacje społeczne w sprawie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brodnica na lata 2017-2023.' The text of the news item states that the Mayor of Brodnica is inviting residents to consult on the project of the Local Program of Revitalization of the Gmina of Brodnica for the years 2017-2023. It specifies that the consultations will take place from September 15, 2017, to September 29, 2017, and will be conducted in three forms: 1) two meetings with residents, 2) collection of opinions and proposals from residents regarding the subject of the consultation, and 3) a survey of residents' opinions. It also mentions that the project of the Local Program of Revitalization of the Gmina of Brodnica for the years 2017-2023 is available for public consultation at the Secretariat of the Gmina of Brodnica, at the address Mazurska 13 in Brodnica, and on the website www.brodnica.ug.gov.pl and in the Public Information Bulletin www.bip.brodnica.ug.gov.pl. It further states that meetings with residents will be held in village halls in the vicinity of Bartniki on September 26, 2017 (Tuesday) at 15:00 and in the vicinity of Gortatowo on September 26, 2017 (Tuesday) at 17:00. The purpose of the consultation is to learn the residents' opinion on the proposed project, and any suggestions for changes will be taken into account in the final version of the program. At the bottom of the news item, there are links to the project of the Local Program of Revitalization of the Gmina of Brodnica for the years 2017-2023, the decision of the Mayor of Brodnica from September 15, 2017, and the survey regarding the Local Program of Revitalization of the Gmina of Brodnica for the years 2017-2023.

Źródło: www.brodnica.ug.gov.pl

10.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Po podjęciu przez Radę Gminy uchwały w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji i pozytywnej ocenie programu przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym

Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania programu.

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie i stanie wdrażania programu. Zapewnienie informacji o rewitalizacji w najszerszym możliwym zakresie. Informacja nie ogranicza się tylko do zamieszczania komunikatów na stronie internetowej ale obejmuje również dyskusje, debaty, spotkania, kontakty telefoniczne i osobiste. Informowanie i konsultowanie będzie prowadzone poprzez:

- Stronę internetową,
- Zebrania sołeckie,
- Promocję działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Wykorzystanie przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów,
- Promowanie uczestnictwa – zachęcanie do aktywnego włączania się w proces rewitalizacji,
- Zbieranie od interesariuszy uwag nt. prowadzonej rewitalizacji.

Podjęwane będą działania na rzecz ułatwienia interesariuszom aktywnego angażowanie się w działania prowadzone w trakcie procesu rewitalizacji. W tym celu w rewitalizację zostaną włączeni lokalni liderzy oraz animatorzy działający w świetlicach. Będą oni pełnić rolę pośredników pomiędzy interesariuszami a Gminą. Planuje się też zachęcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do udziału w rozmaitych przedsięwzięciach realizowanych w ramach prowadzonej rewitalizacji, jak np. udział w realizowanych szkoleniach, warsztatach, spotkaniach. Rolę centrów informacji o rewitalizacji będą pełnić świetlice wiejskie na obszarach rewitalizowanych, które będą również miejscem realizacji konkretnych projektów społecznych.

11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ⁹	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁰	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom do finansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Podziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
2	2020	1. Remont świetlicy wiejskiej w Gortatowie	T	Remonty świetlic wiejskich	Gmina Brodnica	499 774,87	95	474786,13	474786,13	budżet gm. – 24988,74			7.1	-	4
3	2020	2. Doposażenie świetlicy wiejskiej w Bartnikach (soł. Kruszynki)	T	Remonty świetlic wiejskich	Gmina Brodnica	50 000,00	95	47500,00	47500,00	budżet gm. – 2 500,00			7.1	-	3
3	2020-2021	3. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców sołectwa Kruszynki	S	Działania aktywizujące i animacyjne skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji sołectwa Kruszynki	Gmina Brodnica w partnerstwie z ngo	120 000,00	95	114000,00	114000,00	budżet gm. – 6000,00		11.1	-		
1, 2, 4, 5	2020-2021	4. Integracja, animacja i aktywizacja mieszkańców sołectw Dzierżno, Gortatowo,	S	Działania aktywizujące i animacyjne skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji	Gmina Brodnica w partnerstwie z ngo	150 000,00	95	142500,00	142500,00	budżet gm. – 7500,00		11.1	-		

⁹ 1 – Dzierżno, 2 – Gortatowo, 3 – Kruszynki, 4 – Sobiesicrzno, 5 – Szymkowo

¹⁰ S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T – techniczny

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ⁹	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁰	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie	
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne				
									EFS	EFRR	Inne					
		Sobieszczno, Szymkowo		sołectwa Dzierżno, Goratowo, Sobieszczno, Szymkowo												

Źródło: Opracowanie własne

12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

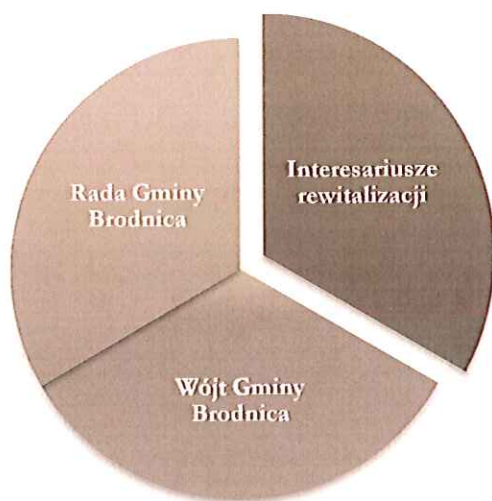
Złożoność procesu rewitalizacyjnego wymaga właściwego zarządzania w celu uzyskania zamierzonych efektów rewitalizacji oraz odpowiadających im kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk. Wszelkie koszty związane z zarządzaniem programem będą pokrywane z budżetu gminy.

Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest sprawna koordynacja działań i sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Istotą procesu rewitalizacji jest prowadzenie przez interesariuszy skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Charakterystyka interesariuszy i mechanizmy partycypacyjne opisane zostały w *rozdziale 10*.

Głównymi podmiotami zaangażowanymi w proces przygotowania i wdrożenia programu są: Wójt Gminy, Rada Gminy i interesariusze rewitalizacji.

Schemat 3. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 22. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Interesariusze rewitalizacji (m. in. mieszkańcy, grupy nieformalne, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy, przedsiębiorcy)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktywny udział w pracach związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji i jego realizacją, m. in. poprzez udział w spotkaniach dotyczących rewitalizacji, opiniowanie sposobu wdrażania programu i realizacji poszczególnych zadań. ▪ Wskazywanie potrzeb rewitalizacyjnych danego obszaru.

Wójt Gminy Brodnica	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koordynowanie całego procesu rewitalizacji - za pośrednictwem Urzędu Gminy, ▪ Prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie programu, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji, ▪ Prowadzenie konsultacji społecznych, ▪ Wystąpienie z wnioskiem do Rady Gminy o podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, a następnie w sprawie jego uchwalenia, ▪ Wystąpienie z wnioskiem do Rady Gminy o zmianę Lokalnego Programu Rewitalizacji, ▪ Zapewnienie zgodności innych podejmowanych działań z programem rewitalizacji.
Rada Gminy Brodnica	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podjęcie uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, ▪ Zatwierdzenie i uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji, ▪ Uchwalanie zmian Lokalnego Programu Rewitalizacji, ▪ Podjęcie uchwały o uchyleniu Lokalnego Programu Rewitalizacji w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, ▪ Zapewnienie zgodności innych podejmowanych działań z programem rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne

Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Koordynatorem całego procesu rewitalizacji będzie Wójt Gminy Brodnica. Zadania związane z programem rewitalizacji będzie wykonywał za pośrednictwem Urzędu Gminy, który posiada odpowiedni potencjał organizacyjny oraz doświadczenie niezbędne do realizacji tego zadania. Wójt Gminy wyznaczy pracownika (pracowników) Urzędu Gminy odpowiedzialnego(ych) za wsparcie wszystkich powyższych organów w realizacji ich zadań.

Tabela 23. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Pracownik/pracownicy Urzędu Gminy wyznaczony/eni przez Wójt Gminy Brodnica	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca ze wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w realizację programu, ▪ Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek gminy oraz strony społecznej, ▪ Składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację projektów, ▪ Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu, ▪ Ocena planowanych do realizacji projektów umiejscowionych poza obszarem rewitalizacji pod kątem ich wpływu na obszar rewitalizacji i w razie wystąpienia niezgodności zgłaszanie tego faktu podmiot zarządzającym programem, ▪ Analiza następstw podejmowanych decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia dla zapewnienia skuteczności programu rewitalizacji, ▪ Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów, ▪ Promocja programu, ▪ Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania programu, ▪ Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji zadań, ▪ Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu, ▪ Współpraca z innymi referatami Urzędu Gminy w zakresie realizacji programu, ▪ Prowadzenie działań związanych z monitoringiem programu rewitalizacji.

Źródło: *Opracowanie własne*

Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiąże się z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania także w procesie monitoringu i oceny programu (przede wszystkim zapewnienie zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji).

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych.

System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń, przedsiębiorców, mieszkańców Gminy Brodnica) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozzerwalnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowić mają forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Publikowaniu ogłoszeń o wszelkich sprawach związanych z rewitalizacją
- Wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego,
- Wykorzystanie przedstawicieli lokalnych społeczności i liderów.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu. Stosowane instrumenty informacji i promocji programu rewitalizacji w powiązaniu z zaawansowanymi metodami partycypacji, takimi jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska przyczynią się do wyłonienia na obszarach rewitalizacji lokalnych liderów.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

Ramowy harmonogram realizacji programu

Ramowy harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brodnica obejmuje okres od 2017 r. kiedy zostały rozpoczęte prace nad programem do końca 2023 r., czyli do planowanego zakończenia realizacji projektów wynikających z programu.

Schemat 4. Ramowy harmonogram realizacji programu

2017	Opracowanie i uchwalenie programu	
2018		
2019		
2020	Ocena okresowa	} Realizacja projektów rewitalizacyjnych
2021		
2022		
2023	Raport końcowy z wdrażania programu	

Źródło: *Opracowanie własne*

Szczegółowe informacje na temat realizacji programu wynikają z rozdziału 11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian

System monitoringu i oceny skuteczności działań

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą trzy formy monitoringu: monitorowanie postępu prac, monitorowanie środków finansowych projektu i monitorowanie osiągania założonych celów rewitalizacji. **Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu i ocenę skuteczności działań oraz wprowadzaniem modyfikacji w reakcji na zmiany będzie Urząd Gminy Brodnica – wyznaczony pracownik (pracownicy).**

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami programu rewitalizacji.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring osiągnięcia celów rewitalizacji będzie polegał na monitorowaniu czy założone cele rewitalizacji są osiągane tzn. czy problemy będące podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji ulegają zmniejszeniu lub rozwiązaniu. W tym celu zgodnie z „Zasadami programowania..” **raz na 2 lata Gmina będzie przekazywała do IZ RPO sprawozdanie** zawierające informacje o zmianie stanu kryzysowego, na podstawie którego wskazano obszar rewitalizacji (w tym informacje o wskaźnikach będących podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego). Sprawozdanie będzie określać zarówno bazowe, jak i aktualne wartości wskaźników/kryteriów wyznaczających obszar rewitalizacji. Dane do przygotowywania sprawozdania będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy oraz Komendy Powiatowej Policji w Brodnicy i Głównego Urzędu Statystycznego. Przygotowywane będą również dla IZ RPO **sprawozdania** dotyczące osiąganych wskaźników produktu i rezultatu z SZOOP RPO WK-P w odniesieniu do realizowanych projektów. Dane do przygotowywania tych sprawozdań będą pozyskiwane z dokumentacji dotyczącej danego projektu. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie osiągania celów będą pracownicy Urzędu Gminy wyznaczeni przez Wójta.

Zadaniem wyznaczonego pracownika (pracowników) Urzędu Gminy będzie zdawanie Wójtowi Gminy corocznych raportów z realizacji programu rewitalizacji. Będą one składane na koniec pierwszego kwartału następującego po danym roku kalendarzowym, za który jest sporządzany raport. Taki raport będzie zawierał informacje o zadaniach zaplanowanych na dany rok, które udało się zrealizować,

o trudnościach i problemach jakie wystąpiły podczas wdrażania programu wraz z propozycją ich uniknięcia w przyszłości, plan działań na kolejny rok, aktualne wartości wskaźników celu rewitalizacji oraz fakultatywnie propozycje zmian programu. Dane do przygotowywania raportu będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Gminy i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy oraz Komendy Powiatowej Policji w Brodnicy i Głównego Urzędu Statystycznego. W sytuacji gdy z 2 kolejnych raportów będzie wynikało, że **sytuacja na obszarze rewitalizacji nie ulega poprawie** (nie poprawiają się wartości badanych wskaźników), podjęte zostaną odpowiednie działania celem wprowadzenia stosownych **zmian w programie rewitalizacji**. Propozycje zmian w programie rewitalizacji przygotowuje wyznaczony pracownik (pracownicy) po konsultacjach z Wójtem i przedstawicielami lokalnej społeczności. Następnie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne zmian programu ze wszystkimi grupami interesariuszy. Zmieniony program w wersji po konsultacjach zostanie przedłożony Radzie Gminy celem uchwalenia.

System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter Lokalny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,
- Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- Nieosiągnięcie założonych celów programu,
- Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Zmiana programu nastąpi w trybie, w jakim został on uchwalony.

14. Ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Brodnica na lata 2017-2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Powyższe instytucje uzgodniły brak konieczności przeprowadzania przedmiotowej oceny.

Załączniki

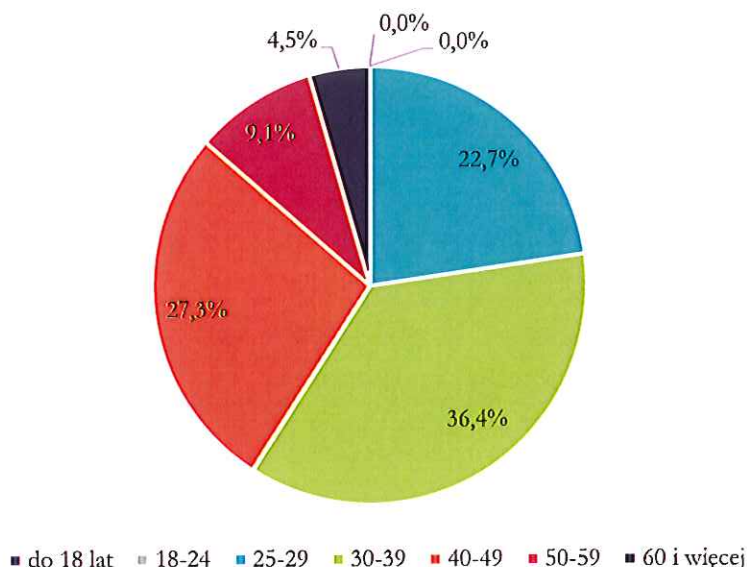
Załącznik 1. Wyniki badania ankietowego

W okresie konsultacji społecznych w sprawie projektu programu rewitalizacji przeprowadzono badanie ankietowe. Łącznie otrzymano 23 ankiety. Kwestionariusz ankiety zawierał zarówno pytania zamknięte z gotową kafeterią odpowiedzi, jak i pytania otwarte, w których respondenci udzielali odpowiedzi własnymi słowami.

Dane metryczkowe

W badaniu ankietowym wzięły udział łącznie 23 osoby z Gminy Brodnica. W badanej grupie znalazło się 15 kobiet i 8 mężczyzn. Respondenci biorący udział w badaniu deklarowali głównie wiek od 30 do 39 lat (36,4% ankietowanych) oraz 25-29 lat (22,7% ankietowanych).

Wykres 18. Wiek osób biorących udział w badaniu ankietowym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

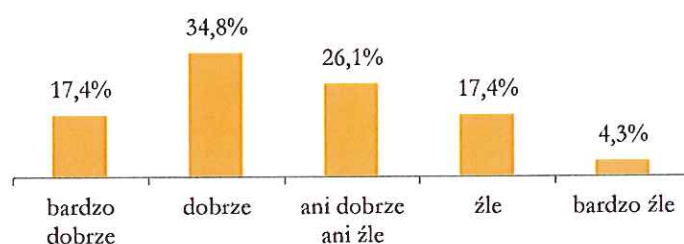
Opinie w badaniu ankietowym wyraziły osoby deklarujące różny poziom wykształcenia: wyższe (13 osób), średnie (7 osób), zasadnicze zawodowe (2 osoby), podstawowe (1 osoba). Ankietowani reprezentowali różne sektory: administracja (9 osób), rolnictwo (5 osób), usługi (5 osób), przemysł (3 osoby), bezrobotni (1 osoba).

Pytanie 1. Jak ocenia Pan(i) jakość życia w swoim miejscu zamieszkania?

Osoby biorące udział w badaniu oceniły jakość życia w swoim miejscu zamieszkania „dobrze” – 34,8% badanych. Z kolei 26,1% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „ani dobrze ani źle”, a po 17,4% „bardzo dobrze” i „źle”. Zaledwie 4,3% respondentów uznało, że żyje im się „bardzo źle”.

Wykres 19. Ocena jakości życia w miejscu zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Pytanie 2. Gdzie Pan(i) i członkowie Pana(i) rodziny korzystają z poniższych usług?

Dostęp osób ankietowanych do poszczególnych usług jest bardzo podobny. Ankietowani lub ich rodziny w miejscu swojego zamieszkania korzystają przede wszystkim z internetu. Tyle samo osób z opieki przedszkolnej korzysta w miejscu zamieszkania, co poza gminą. Podobnie jest w przypadku edukacji na poziomie podstawowym, gdzie liczb wskazań dla odpowiedzi „w miejscu zamieszkania”, „w innej miejscowości w gminie” i „poza gminą” jest taka sama. Większość ankietowanych lub członkowie ich rodzin z usług takich jak zajęcia pozalekcyjne, podstawowa opieka zdrowotna, usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze, sport i rekreacja, rozrywka korzysta poza gminą. Oznacza to, że na obszarze Gminy Brodnica dostęp do podstawowych usług dla ludności jest nienajlepszy. Z drugiej strony ogromny wpływ na taki właśnie wynik ma położenie Gminy w sąsiedztwie miasta Brodnicy, w którym mieszkańcy zaspokajają większość potrzeb społecznych.

Tabela 24. Lokalizacja korzystania z usług (liczba wskazań)

	W miejscu zamieszkania	W innej miejscowości w gminie	Poza gminą	Nie korzystam
Opieka przedszkolna	8	2	8	5
Edukacja podstawowa	7	7	7	2
Zajęcia pozalekcyjne	1	2	16	3
Podstawowa opieka zdrowotna	1	0	21	1
Usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze	0	0	16	5
Sport i rekreacja	8	1	13	1
Rozrywka	1	3	17	1
Dostęp do Internetu	16	3	3	1

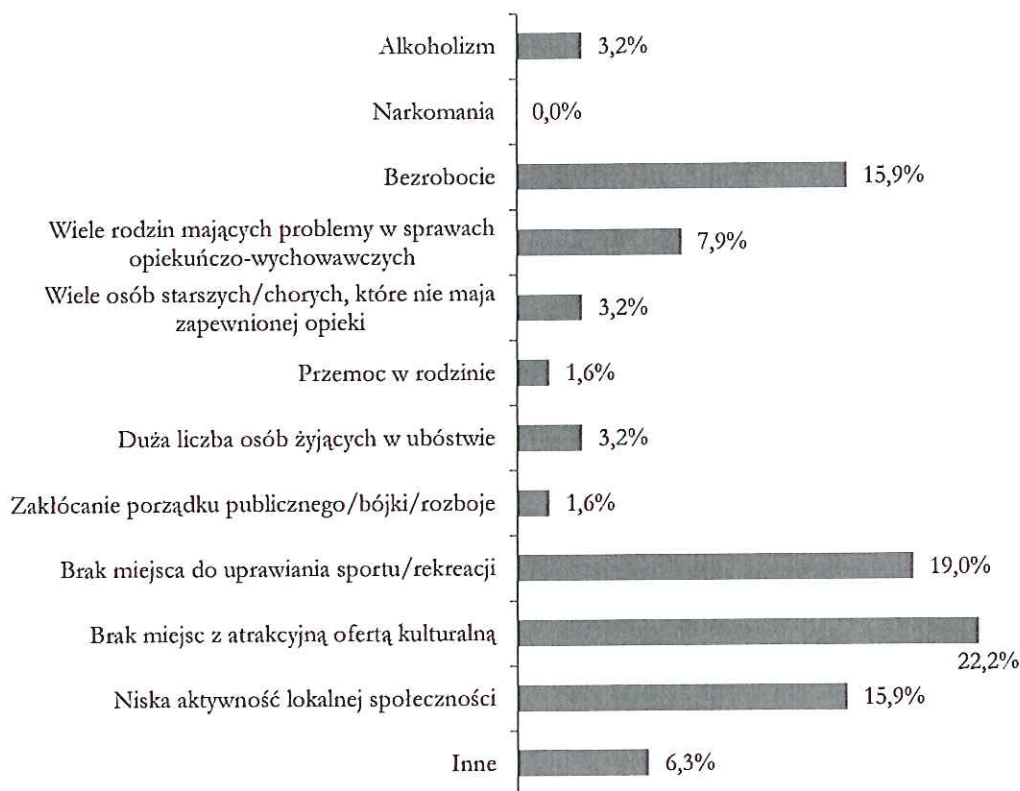
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Pytanie 3. Największe problemy społeczne w Pana(i) miejscu zamieszkania.

Największym problemem na analizowanym terenie jest brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną – takiej odpowiedzi udzieliło 22,2% badanych, powyższe uzasadnia zaplanowane w ramach rewitalizacji działania związane ze świetlicami wiejskimi (modernizacja i prowadzenie w nich zajęć/imprez). Inne najczęściej wskazywane problemy społeczne to: brak miejsca do uprawiania sportu/rekreacji (19%), bezrobocie (15,9%), niska aktywność lokalnej społeczności (15,9%), wiele rodzin mających problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (7,9%).

Wykres 20. Największe problemy społeczne na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

4. Największe problemy w sferze gospodarczej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

Największym problemem w sferze gospodarczej w miejscu zamieszkania respondentów jest brak miejsc pracy – aż 35,3% ankietowanych udzieliło takiej odpowiedzi. Dużym utrudnieniem na jest również brak wsparcia dla przedsiębiorców – 20,6% odpowiedzi. Ankietowani zwrócili także uwagę na dużą konkurencję lepiej rozwiniętych sąsiednich gmin i brak dobrego dojazdu – opinię taką wyraziło po 14,7% respondentów.

Wykres 21. Największe problemy gospodarcze na danym obszarze

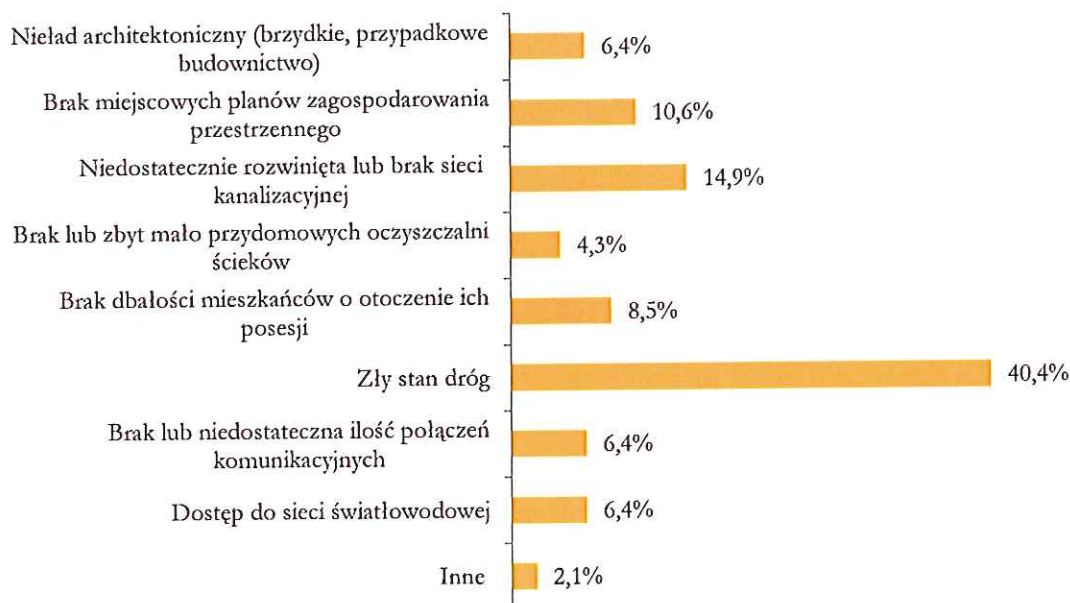
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Pytanie 5. Największe problemy w sferze przestrzenno-technicznej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

Głównym problemem wskazywanym przez respondentów w sferze przestrzenno-technicznej jest zły stan dróg (40,4% wskazań). Ponadto respondenci zwracali uwagę na niedostatecznie rozwiniętą lub brak sieci kanalizacyjnej (14,9%) oraz brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (10,6%).

Wykres 22. Największe problemy przestrzenno-techniczne na danym obszarze

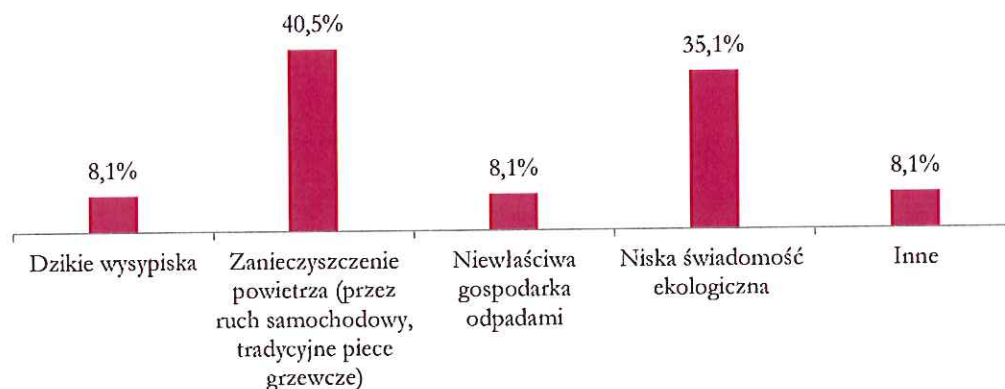

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Pytanie 6. Największe problemy w sferze środowiskowej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

W sferze środowiskowej najczęściej wskazywanym problemem było zanieczyszczenie powietrza spowodowane przez ruch samochodowy i tradycyjne piece grzewcze (40,5% odpowiedzi) oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców (35,1% odpowiedzi).

Wykres 23. Największe problemy środowiskowe na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiety

Pytanie 7. Czego według Pana(i) najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać?

Osoby biorące udział w badaniu ankietowym wskazały różnego rodzaju potrzeby, jakie ich zdaniem istnieją w zamieszkiwanym przez nie miejscu. W odpowiedziach respondentów pojawiły się zarówno kwestie społeczne i techniczne.

Do najważniejszych potrzeb społecznych zaliczono:

- Organizację zajęć piłki nożnej dla dzieci popołudniami,
- Łatwy dostęp do przedszkola i szkoły,
- Organizację działań kulturalnych i sportowych,
- Lepsze wykorzystanie istniejącej infrastruktury (np. świetlice wiejskie) poprzez organizację zajęć dla różnych grup wiekowych (np.: kursy językowe, informatyczne),
- Zorganizowanie miejsca spotkań dla mieszkańców, aby mogli się integrować.

Najważniejsze potrzeby gospodarcze według ankietowanych:

- Powstanie sklepu spożywczego, którego obecnie brak,
- Rozwój turystyki,
- Nowe miejsca pracy,
- Wyraźne oddzielenie funkcji mieszkalnej terenu od funkcji gospodarczych.

Ankietowani zwrócili również uwagę na potrzeby w kwestii infrastrukturalnej:

- Inwestycje infrastrukturalne,
- Budowa nowych dróg chodników, przejść dla pieszych,
- Budowa boiska dla dzieci,
- Budowa placu zabaw,
- Lepsze wykorzystanie istniejącej infrastruktury (np. świetlice wiejskie),
- Budowa sieci kanalizacyjnej,
- Budowa oświetlenia ulic.

Spis map

Mapa 1. Położenie gminy na tle powiatu brodnickiego	10
Mapa 2. Obszar zdegradowany w gminie Brodnica.....	23
Mapa 3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Brodnica.....	25

Spis schematów

Schemat 1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze Gminy Brodnica	7
Schemat 2. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	8
Schemat 3. Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji.....	60
Schemat 4. Ramowy harmonogram realizacji programu.....	63

Spis tabel

Tabela 1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi	8
Tabela 2. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi.....	9
Tabela 3. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w latach 2014-2016.....	13
Tabela 4. Podmioty gospodarcze w 2016 r.	14
Tabela 5. Ludność na terenie gminy Brodnica (wg stanu na dzień 31.12.2016 r.).....	18
Tabela 6. Bezrobocie na terenie gminy Brodnica (wg stanu na dzień 31.12.2016 r.).....	18
Tabela 7. Pomoc społeczna na terenie gminy Brodnica (wg stanu na dzień 31.12.2016 r.).....	19
Tabela 8. Matryca wskaźników dla ujawnienia stanu kryzysowego	20
Tabela 9. Powierzchnia i ludność obszaru zdegradowanego na terenie gminy Brodnica.....	22
Tabela 10. Powierzchnia i ludność obszaru rewitalizacji na terenie gminy Brodnica.....	24
Tabela 11. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej	24
Tabela 12. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Dzierżnie	28
Tabela 13. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Gortatowie.....	31
Tabela 14. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Kruszynkach.....	34
Tabela 15. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Sobieszynie.....	38
Tabela 16. Jakość kształcenia na poziomie podstawowym w Szymkowie	41
Tabela 17. Problemy, cel, kierunki działań i przedsięwzięcia	43
Tabela 18. Wskaźniki dla celu rewitalizacji.....	43
Tabela 19. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	45
Tabela 20. Powiązanie projektów rewitalizacyjnych z problemami będącymi podstawą delimitacji	51
Tabela 21. Interesariusze rewitalizacji	54
Tabela 22. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji.....	60
Tabela 23. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji.....	61
Tabela 24. Lokalizacja korzystania z usług (liczba wskazań).....	68

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Brodnica	11
Wykres 2. Struktura demograficzna w 2016 r.	12
Wykres 3. Struktura wiekowa ludności w Dzierżnie w 2016 r.	26
Wykres 4. Struktura bezrobocia w Dzierżnie w 2016 r.	27
Wykres 5. Skala korzystania z pomocy społecznej w Dzierżnie w 2016 r.	27
Wykres 6. Struktura wiekowa ludności w Gortatowie w 2016 r.	29
Wykres 7. Struktura bezrobocia w Gortatowie w 2016 r.	30
Wykres 8. Skala korzystania z pomocy społecznej w Gortatowie w 2016 r.	30
Wykres 9. Struktura wiekowa ludności w Kruszyńkach w 2016 r.	32
Wykres 10. Struktura bezrobocia w Kruszyńkach w 2016 r.	33
Wykres 11. Skala korzystania z pomocy społecznej w Kruszyńkach w 2016 r.	34
Wykres 12. Struktura wiekowa ludności w Sobieszynie w 2016 r.	36
Wykres 13. Struktura bezrobocia w Sobieszynie w 2016 r.	37
Wykres 14. Skala korzystania z pomocy społecznej w Sobieszynie w 2016 r.	37
Wykres 15. Struktura wiekowa ludności w Szymkowie w 2016 r.	39
Wykres 16. Struktura bezrobocia w Szymkowie w 2016 r.	40
Wykres 17. Skala korzystania z pomocy społecznej w Szymkowie w 2016 r.	40
Wykres 18. Wiek osób biorących udział w badaniu ankietowym	67
Wykres 19. Ocena jakości życia w miejscu zamieszkania	68
Wykres 20. Największe problemy społeczne na danym obszarze	69
Wykres 21. Największe problemy gospodarcze na danym obszarze	69
Wykres 22. Największe problemy przestrzenno-techniczne na danym obszarze	70
Wykres 23. Największe problemy środowiskowe na danym obszarze	70

Spis załączników

Załącznik 1. Wyniki badania ankietowego	67
---	----

